

Sposobni smo se braniti pred vsakomur, ki bi kaj poskušal proti nam

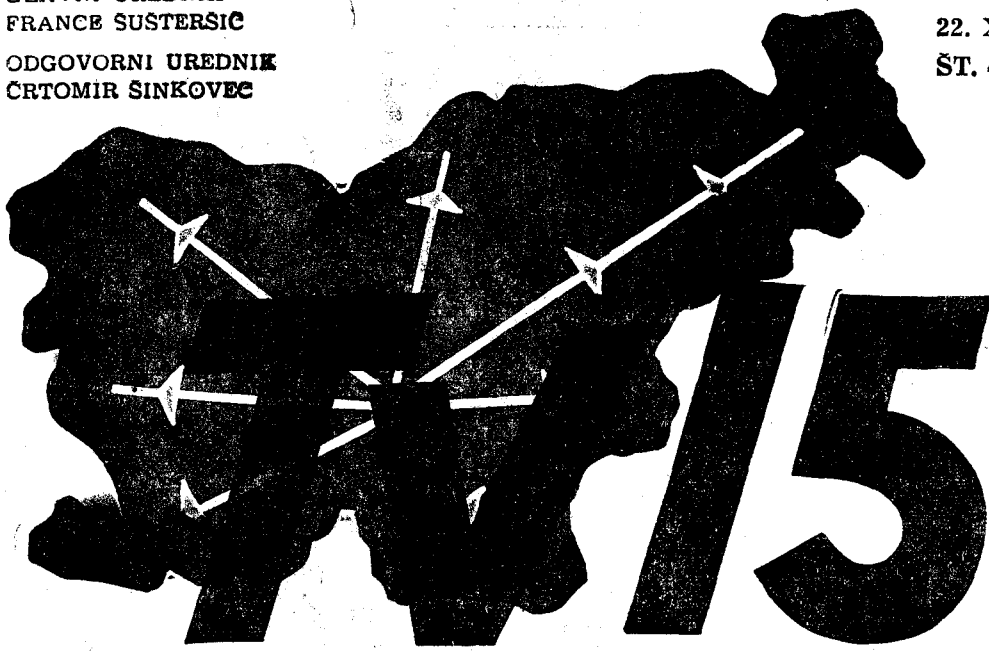
V nedeljo, 20. oktobra, je bilo po Jugoslaviji mnogo proslav, toda največja je bila proslava ob 25. obletnici ustanovitve I. jugoslovanske brigade, na kateri je pred množico 150.000 ljudi govoril predsednik SFRJ Josip Broz Tito.

Večino svojega govora je tovariš Tito posvetil zapletenemu mednarodnemu položaju in odnosom Jugoslavije do drugih držav, zlasti do Bolgarije. Pri tem je ostro obtožil bolgarsko šovinistično gonjo proti Jugoslaviji, gonjo, ki je v diametralnem nasprotju s svečanimi prijateljskimi izjavami bolgarskega vodstva leta 1944 in 1945. Hkrati je poudaril, da bi vseeno radi živeli z Bolgarijo v prijateljskih odnosih. Med drugim je dejal:

S tega mesta — prepričan pa sem, da to vsi odobravate — kljub vsemu, do česar je prišlo med nami ponovno v zadnjem času, poudarjam: dajte, da bomo nadaljevali pot skupaj! Sezimo drug drugemu v roke, ker imamo mnogo možnosti za sodelovanje. Mar je mogoča na Balkanu stabilnost, če ni prijateljskih in dobrih odnosov med Jugoslavijo in Bolgarijo? Jasno, da je ne more biti. Sodelovanje med Jugoslavijo in Bolgarijo bi moralo biti temeljni kamen stabilnosti na Balkanu. Mi to želimo, ker bi radi v miru gradili svoje boljše življenje. Mislim, da želi isto tudi bolgarski narod. Moram pa reči, da je izjava, ki jo je dal nedavno eden izmed najvišjih voditeljev Bolgarije in v kateri je rečeno, da so vse socialistične države dolžne pomagati, kadar je v kakšni državi socializem v nevarnosti — nesprejemljiva in da nasprotuje načelom suverenosti

dežel. Iz te izjave sledi, da bi oni tudi Jugoslaviji prihiteli na »pomoč« tudi brez našega poziva. Takšen prihod bi sprejeli zelo ostro! (Viharno odobravanje, vzklikanje: »Tako je«, »Tito—partija«, »Mi smo Titovi, Tito je naš«). Če te kdo ne kliče, se pravi, da mu nisi potreben. Kar pa zadeva nas, urejamo svoje notranje zadeve sami. Socializmu v naši deželi ne grozi nobena nevarnost. Vsi naši ljudje živijo v duhu socialistične graditve. Socializem v Jugoslaviji je pognal globoke korenine, ki jih nihče ne more izdreti. Nikomur se ni treba bati, da bi kdo z Zahoda mogel okrniti našo neodvisnost. Dovolj smo sposobni, da ubranimo našo deželo pred vsakomur, ki bi kaj poskušal proti njej. (Viharno odobravanje in ploskanje).

GLAVNI UREDNIK
FRANCE SUSTERSIČ
ODGOVORNI UREDNIK
CRTOMIR SINKOVEC

GLASILO ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE

Leto VI
22. X. 1968
ŠT. 42

BESEDE
IN
DEJANJA

25-letnica I. kongresa SPŽZ je priložnost, da izrazimo priznanje našim delovnim ženam

Ob petindvajsetletnici I. kongresa SPŽZ (Slovenske protifašistične ženske zveze) smo se obrnili z nekaj vprašanji na tovarišico MARO RUPENO-OSOLNIK, ki je odigrala vidno vlogo v našem medvojnem in povojnem ženskem gibanju.

VPRASANJE: Kdaj in kako je vzniknila zamisel o sklicanju vseslovenskega kongresa SPŽZ, kdo je bil

njegov pobudnik in zakaj, zakaj je bil kongres v Dobrniču?

ODGOVOR: Ze spomladi leta 1943, ko je bil ustanovljen glavni iniciativni odbor SPŽZ, je bilo predlagano, da se zbere aktivistke in položijo temelje organizaciji, ki je dejansko na terenu že nastajala, ter jo dokončno organizacijsko oblikujejo v okviru Osvobodilne fronte.

Pobudnik je bil Izvršni odbor OF, oziroma CK KPS, ki se je vedno zavzemal za to, da se v okviru OF posveti čim večja pozornost delu med ženskami in ženski zagotovitvi položaja, ki ji pripada v družbenem življenju. Ni slučajnost, da so bile najbolj aktivne ravno tovarišice, ki jih je že pred vojno vzgajala KPS. Za sklicanje kongresa in priprave se je osebno zavzemal tovariš Boris Kidrič, sekretar CK KP Slovenije in Izvršnega odbora Osvobodilne fronte. Tovariš Kidrič je tudi drugače stalno vzdrževal stike z glavnimi iniciativnimi odbori SPŽZ, se zanimal za njegovo delo, mu svetoval in pomagal.

Zdi se mi, da je bilo več razlogov, ki so vplivali, da je bil kongres v Dobrniču. Najprej bi omenila »strateškega«, ker je Dobrnič na ozemlju, ki so ga takrat in tudi že večkrat prej osvobodile in ščitile partizanske enote. Dobrnič je središče doline, pa tudi glede zvez sorazmerno ugoden, ker je dostopen od več strani. Domnevam, da je bil odločilen še neki drug razlog, namreč, da bi na ta način izrazili priznanje ljudem v dobrih dolini, ki so se množično odzvali klicu OF, zlasti v prvih letih vojne, čeprav je kasneje prišlo tudi do ustanovitve bele garde.

Dobrnič je tudi rojstni kraj narodnega heroja Jožeta Slaka-Silva, ki je uspešno deloval ne samo v dobrih dolini, ampak po vsej Dolenjski in že spomladi leta 1943 padel.

VPRASANJE: Kakšno vlogo ste imeli v pripravah na sklicanje kongresa in med kongresom?

ODGOVOR: Kot sekretarka glavnega iniciativnega odbora SPŽZ sem skupaj z ostalimi članicami tega odbora, zlasti z Angelco Ocepko, skrbela za potek priprav. Pri tem so nam še posebno pomagale aktivistke novomeškega okrožja in dobriškega rajona. Zelo se mi izkazuje tudi domače aktivistke, zlasti Francka Slakova in Stana Brumen. Ženske Dobrnič, Lok, Vrbovca, Šahovca, Korit, Knežje in drugih vasi so toplotno sprejele delegatke kot svoje drage gostje. Skrbele so za hrano, prenočišče in tovariško vzdušje.

Na kongresu sem imela govor o političnem položaju doma in po svetu. Vsebinsko nam je ob kongresu močno pomagala tovarišica Lidija Sentjura, članica

CK KPS, s svojimi bogatimi izkušnjami, ki je bila tudi navzoča na kongresu kot predstavnik CK KPS.

V tem času sem bila članica vrhovnega plenuma OF, na kočevskem zboru pa so me izvolili tudi v Slovenski narodnoosvobodilni odbor in kot doposlanko za AVNOJ.

VPRASANJE: Že pred tem je OF kot najbolj množična organizacija zajela v svoje vrste ženske, ki so bile za odločen boj s fašizmom. Kakšno vlogo je v zvezi s tem imela SPŽZ, ki je bila ustanovljena kasneje kot OF?

ODGOVOR: Res je, da je OF zajela v svoje vrste večino slovenskih žensk in da so ženske na vseh področjih dale velik prispevek v boju proti fašizmu, vendar se je na določeni stopnji razvoja naše narodnoosvobodilne vojne pojavila potreba po posebni organizacijski obliki, ki bi zajela sleherni slovenski ženski. SPŽZ je bila ustanovljena z nalogo, da se posebej aktivira vse žene, da naj-

(Nadalj. na 3. strani)

Zahteve predstavnikov rezervnih oficirjev in podoficirjev

Na posvetovanju predstavnikov združenj rezervnih oficirjev in podoficirjev, ki je bilo pred kratkim v Beogradu, so se temeljito pogovorili o do-

sedanjem delu ZROP ter o njihovih nalogah v velikih mestih.

Celotno posvetovanje je potekalo v znamenju odločne in enodušne podpore politiki ZKJ na področju sodelovanja z drugimi narodi in v boju za njihovo neodvisnost, proti tujim intervencijam in zaostrovanju hladne vojne, ki zahteva, da krepimo narodno obrambo in se temeljito pripravimo na vse ljudski odpor, če bi nas kdorkoli napadel.

Na podlagi plodne razprave je bil sprejet predlog sklepov: ● Posvetovanje je bilo za vse udeležence zelo koristno, ker so obravnavali probleme dela ZROP v velikih mestih, in izmenjali izkušnje, na podlagi katerih naj bi se v prihodnje delo ZROP bistveno izboljšalo. ● Udeleženci posvetovanja so izrazili mišljenje ogromne večine rezervnih starešin svojih mest o sedanjem organizacijskem stanju ZROP, ki je zlasti v sedanjih razmerah nezadovoljivo.

Udeleženci razprave so soglasno zahtevali, da se organizacije rezervnih oficirjev in podoficirjev ločijo od Zveze združenj borcev. Sklenili so, naj se ta zahteva takoj pošlje pristojnim forumom, ki naj jo hitro proučijo in sprejmejo ustrezen sklep zaradi izboljšanja dejavnosti ZROP, zlasti v velikih mestih.

● Udeleženci posvetovanja so odločno zahtevali, da odgovorni dejavniki določijo s predpisi, zlasti z zakonom o narodni obrambi, kako se bo v bodoče izvajala strokovna vzgoja rezervnega starešinskega kadra (Nadalj. na 8. strani)

V. M.

Kdaj bodo rešeni vsi zahtevki za posebno dobo?

Se zelo veliko je zahtevkov udeležencev NOB za priznanje posebne dobe, ki niso rešeni. Zato je odbor za socialno varstvo — socialno zdravstvenega zbora skupščine SR Slovenije organiziral v septembru pogovore s predstavniki nekaterih komunalnih zavodov za socialno varstvo in občinskih odborov ZZZB NOV. Na temelju ugotovitev teh pogovorov je izdal informacijo, iz katere posnemamo nekaj najbistvenejših ugotovitev.

Tisti, ki so bili prisotni na teh pogovorih, so naglašali, da so pri reševanju zahtevkov za priznanje posebne dobe ves čas občutili pomanjkanje raznih kriterijev za določanje, kdo ima pravico do priznanja te dobe v dvojnem in kdo v enojnem trajanju. V letu 1964 pa so bili ti kriteriji sprejeti. Do 1. januarja 1967 je bilo priznavanje posebne dobe v pristojnosti občinskih skupščin, potem pa v pristojnosti službe socialnega zavarovanja.

Tudi to so naglašali, da je velika večina zahtevkov za priznanje posebne dobe, zlasti v dvojnem trajanju, neupravič-

nih. Za Primorsko je značilno veliko število zahtevkov borcev iz prekomorskih brigad, za Stajersko — predvsem za Ptuj in Slovensko Bistrico — pa veliko število zahtevkov kmetov — borcev. Med zahtevki je tudi veliko takih primerov, ko so udeleženci NOB že prej uveljavljali svoje pravice, pa v postopku niso uspeli. Ugotovljali pa so tudi, da veliko številno neresenih zahtevkov ni poseben problem, ker da je med prosilci le malo resničnih borcev oziroma takih, katerih zahtevki bi bili utemeljeni.

Koliko pa je vseh doslej še neresenih zahtevkov po priznanju osebne dobe?

Konec leta 1967 jih je bilo v vsej Sloveniji 29.835. Seveda je to število neresenih predmetov podeljeno na devet komunalnih zavodov socialnega zavarovanja. Od tega jih je takrat odpadlo največ na ljubljanskega in to 9900, sledita pa zavoda iz Kopra s 5177 in Nova Gorica s 4510 neresenimi zahtevki.

V osmih mesecih, se pravi do konca avgusta 1968, pa so komunalni zavodi rešili že nad

5700 zahtevkov in je tako 1. septembra letos bilo neresenih še nekaj nad 24.000 zahtevkov. Največ takih jih imata še vedno komunalna zavoda v Ljubljani — 8850 in v Kopru — 4097.

V informaciji je rečeno, da je pri presoji ekspeditivnosti reševanja teh zahtevkov treba upoštevati, da je postopek za priznavanje posebne dobe močno kompliciran. Zaslusiti je treba vse priče, ki jih prosilec predlaga, mnoge priče se ne javljajo, a če stanujejo na območju drugega komunalnega zavoda, se to ureja pisмено med obema zavodoma. Komisije občinskih odborov ZZZB NOV so v glavnem s svojim delom vse na tekočem. Služba socialnega zavarovanja v večini primerov upošteva mnenje teh komisij, nekatere pa so preveč širokosrčne.

Komunalni zavodi so imeli, je rečeno v informaciji, pri pombi na delo republiške komisije po 195. členu TZPZ, tako glede kvalitete dela kot njeve ekspeditivnosti, ker posamezne zadeve rešuje po več

● Pomladitev ZK

Na plenumu CK ZK Hrvatske je bilo pred nekaj dnevi rečeno, da je na Hrvaškem že kakih 10.000 novih, mladih članov Zveze komunistov. Po nepopolnih podatkih jih je v vsej državi že bilo 100.000.

Kdo more imeti kaj proti temu, da mladi tisto, kar je že ustvarjeno, izpopolnijo? Kdo jih more ustaviti v želji, da nas prekose, če to hočejo in morejo? Kdo jim more preprečiti prevzem štafete palice revolucije?

Komunist — 11. X. 1968

● Dvakrat grenka sol

Morska solarna iz Tivta je prišla pod steklo, še preden je dograjena. Za gradnjo te solarne so porabili okoli 1 milijonov novih dinarjev. Delo še traja, a odborniki občinske skupščine Tivta so sklenili, naj okolišne sodešče v Tivto gradnjo začne in izvede »stečajni postopek nad podjetjem v izgradnji« iz Tivta.

Borba — 15. X. 1968

● Velika izbira za Vranje

Potem, ko je bil v »Politiki« razpisan natečaj na dve učiteljski mesti na osnovni »Dostojni obradnici« v Vranju, je prišlo 81 prostanj.

Politika — 15. X. 1968

● Gibanje na tržišču

Prodaja je bila v septembru zelo ugodna, zaloge izgotovljenih izdelkov so se v primerjavi z avgustom znižale za 5,6 %. Najbolj so se znižale zaloge potrošnih artiklov (za 9,5 %). Zaloge reprodukcijskega materiala so se istočasno znižale za 4,8 %, zaloge sredstev za delo pa za 2,3 %.

Gospodarski vestnik — 15. X. 1968

● Diplomanti in raziskovalno delo

Od 1946 pa do lanskega leta je na beograjski univerzi diplomiralo 63.395 študentov, vsako leto po 3000. On tega se jih samo 5 odstotkov bavi z raziskovalnim delom.

Politika-ekspres — 13. X. 1968

● Milijon telefonov

Do konca 1975 bo Jugoslavija dobila podprti milijon telefonov (milijon telefonskih priključkov), medtem ko ima sedaj okoli 500.000 priključkov. Za to veliko delo bo treba zagotoviti 5 milijard novih dinarjev.

Borba — 12. X. 1968

● Cenejše življenje...

Po podatkih zveznega zavoda za statistiko so se v letošnjem avgustu zmanjšali življenjski stroški za 1,4 %, medtem ko se je indeks maloprodajnih cen zmanjšal le za 0,2 točke v primerjavi s mesecem julijem.

Delavska enotnost — 12. X. 1968

● Marljivost Slovencev...

Industrijska proizvodnja Slovenije je bila tudi v preteklem mesecu na višji ravni. Čeprav je imel september dva delovna dneva manj kot avgust, je industrijska proizvodnja ostala skoraj na ravni avgusta in je z indeksom 110,2 presegla lansko proizvodnjo v tem mesecu za 8,8 odst. Tako je zdaj devetmesečni rezultat industrijske proizvodnje Slovenije že za 6,2 % večji kakor lani v enakem obdobju, kar precej presega planirano povečanje.

Delo — 12. X. 1968

● Dovolj je starih pesmi...

»Dovolj imamo preučevanja materialov, ki jih sprejemamo dan za dnem, saj se v njih ponavljajo najmanjši izjemni vse tisto, o čemer smo govorili že pred letom dni. Nenehno razpravljamo o enih ter istih problemih, ki bi jih morali že pred časom rešiti, danes pa jih imamo spet pred seboj. Potrebni so ukrepi in to takojšnji!«

Te besede je ponovilo nekaj poslancev na skupni seji odbora za gospodarsko programiranje in finance ter odbora za proizvodnjo, promet in poslovno sodelovanje gospodarskega zbora republiške skupščine, 9. oktobra letos.

Gospodarski vestnik — 11. X. 1968

● Kriza slovenske umetnosti

Trdim, da je slovenska umetnost, slovenska kultura ustvarjalnost že dalj časa v latentni krizi. To se kaže v knjižni bari, to se kaže v prisotnosti komercialne na duhovnih področjih, v brezposelnosti družbenih znanstvenikov, v vzemirljivosti likovne in družbenega dogajanja.

Dimitrij Rupel — Nedeljski dnevnik — 23. IX. 1968

● Staro vino ob novem grozdu

Letošnji pridelek grozda v Srbiji — rekord — v povprečju — ki bo po končnih cenitvah znašal 1.300.000 ton — je vinogradnikom povzročil precejšnje zadovoljstvo in prav toliko skrbi: prav ta čas tik pred trgatvijo so neprodane zaloge vina večje kot kdajkoli v zadnjih petih letih.

Borba — 29. X. 1968

● Uvoz in izvoz

Po podatkih zveznega zavoda za statistiko smo v avgustu letos uvozili za več kot dve milijardi novih dinarjev blaga. To je približno za 14 odstotkov več kot julija letos, ter za 28 odstotkov več kot avgusta lani. V avgustu smo izvozili za 1320 milijard novih dinarjev blaga, kar je v primerjavi z lanskim avgustom za 14 odstotkov več.

Delavska enotnost — 23. IX. 1968

Predsednik Tito obiskal Hrastnik. — Predsednik Tito je v spremstvu soproje Jovanke, Sergeja Kragherja, Lidije Sentjura, Mihe Marinka, Vladimira Popovića in Staneta Dolanca obiskal Hrastnik. Zanimal se je za gospodarski razvoj mesta ter za modernizacijo proizvodnje. Njegov govor o mednarodnem položaju je pritegnil pozornost tudi tujega tiska, predvsem italijanskega.

Nikezić govoril v OZN. — V svojem govoru na seji generalne skupščine OZN je državni sekretar za zunanje zadeve Marko Nikezić opozoril, da je vsem krizam, ki ogrožajo mednarodno stabilnost, skupna ena poteza — uporaba sile v poravnavanju mednarodnih sporov. Poudaril je, da Jugoslavija trdno stoji na stališču, da ni mogoče podrežati neodvisnosti narodov nobenemu dozdnevno višjemu interesu.

Katzenbach pri predsedniku Titu. — Predsednik republike Josip Broz Tito je sprejel državnega podsekretarja ZDA Nicholas de Belleville - Katzenbacha, ki mu je izročil osebne pozdrave predsednika Johnsona. V pogovoru sta izmenjala mnenja o bilateralnih odnosih in o mednarodnih vprašanjih, ki zanimajo obe državi. Katzenbach se je pogovarjal tudi s Pavičevićem in Gligorovom.

Špiljkov ekspozije v skupščini. — Na skupni seji zveznega in gospodarskega zbora zvezne skupščine je predsednik ZIS prebral ekspozije o izpolnjevanju srednjeročnega plana. Med drugim je dejal, da so analize in preučevanja naše srednjeročne ekonomske politike pokazale, da je na široko obveljalo stališče, po katerem je treba obrzati smer reforme in plana kot podlage ekonomske politike.

Podpis sporazuma o četah SZ. — Predsednika Češkoslovaške in Sovjetske zveze Černik in Kosigin sta v Pragi podpisala sporazum o razporeditvi sovjetskih čet v ČSSR. Sporazum določa samo „začasno“ razporeditev sovjetskih enot, ki bodo v ČSSR ostale kot del sil varšavskega pakta. Čenijo, da bo ostalo 50 do 60 tisoč vojakov. Vse čete Poljske, NDR, Madžarske in Bolgarije se bodo v kratkem umaknile.

DOGODKI TEDNA

Razgovori med SFRJ in EGS. — V Bruslju sta se tri dni razgovarjali delegaciji SFRJ in Evropske gospodarske skupnosti. Jugoslovanska delegacija je vodil Tomo Granfil. Delegacija sta razpravljali o posebnih problemih, zlasti o tistih, ki se tičejo izvoza tekstilnih izdelkov. Preučili sta možnosti, da bi za nekatere izdelke znižali carine v smislu Kennedyjeve runde. Pogajanja z EGS se bodo nadaljevala.

ZDA: 72 milijonov dolarjev za vojsko. — Predsednik Johnson je podpisal predlog proračuna za obrambo ZDA. Potrdil je 71,9 milijarde dolarjev, ki jih bodo v letu 1969 porabili v vojaške namene. Večina tega denarja bo šla za operacije na vietnamskih bojiščih. Johnson je podpisal tudi zakonski predlog za pomoč tujini, ki bo v letu 1969 znašala 1,755 milijarde dolarjev.

Ameriški mirovni predlogi. — Washington vsak hip pričakuje odgovor Severnega Vietnama na tajni »sveženj« predlogov, ki naj bi premaknili pogajanja o Vietnamu z mrtve točke. Težko je reči, ali je Johnson predložil kaj novega ali pa je le ponovil svoje stare pogoje za popolno opustitev bombardiranja. Saigonska vlada je odklonila pogajanja z južnovietnamsko FNO.

Pogajanja Hanol - Washington. — 26. plenarna seja vietnamske in ameriške delegacije ni prinesla prav nič novega. Sef ameriške delegacije Harriman je skoraj eno uro bral poročilo, v katerem je znova govoril o načrtih ameriške pomoči za obnovo območja delte Mekong po vojni. Vietnamski predstavnik je dejal, da je nesmiselno govoriti o pomoči, dokler še padajo zažigalne in druge bombe.

U Tant za sestanek na vrhu. — Generalni sekretar OZN U Tant je poslal vladam ZDA, Velike Britanije, Francije in ZSSR pismo s formalnimi pozivi za sestanek najvišjih predstavnikov teh držav, na katerem bi razpravljali o svetovnih problemih. Francija bo predlog preučila, ameriški funkcionarji pa so odgovorili, da za sestanek veselil ni možnosti posredno zaradi okupacije ČSSR.

Napetost med Singapurom in Indonezijo. — Predsednik indonezijskega narodnega kongresa general Nasution je obtožil Singapur, da je prizadel čast Indonezije, ker je dal obvestiti dva indonezijska mornarja. Mornarja so obsodili na smrt, ker sta v času indonezijske konfrontacije z Malezijo podtaknili v Singapuru bombo in ubila dva človeka. Prebivalci so nato v Djakarti razdeljali singapurske veleposlaništvo.

Mexico: vojska še vedno v šolah. — Položaj v Mexicu je še vedno napet, čeprav je vladi uspelo preprečiti, da bi študentske demonstracije vplivale na potek olimpiade. Ministrstvo za vojsko je zavrnilo zahteve univerzitetnih oblasti, naj se vojska umakne iz šol v Mexicu; tudi pogajanja med delegati stavkovnega odbora in vlado so običala v slepi ulici.

Obvestilo borcem-prekomorcem

Odbor 4. prekomorske brigade obvešča, da pripravljajo kroniko o dejavnosti brigade. Ker je ves arhiv brigade izgubljen, prost odbor vsakogar, ki ima kakršnokoli gradivo o brigadi — zapise, akte, fotografije ipd., naj ga odstopi na vpogled predsedniku odbora ali avtorju bodočega dela. Borci naj pošiljajo tudi prispevke o delu v zavezniških skladiščih, na letališčih in v lukah v južni Italiji, to je o pripravah in odpravah materiala zavezniške pomoči naši vojski v domovini, o problemih okrog te dejavnosti in o vsem, kar so dobrega in slabega doživeli v brigadi in med sodelavci zavezniške vojske. Vse omenjeno gradivo pošljite do konca 1968 na naslov: Zdravko Smrekar, predsednik odbora 4. prekomorske brigade, Postojna, Uprava PTT ali: Edvin Pervanje, Ljubljana, Česnikova 24.

OGLEDALO NAŠEGA ŽIVLJENJA IN DELA

O čem so se pomenili aktivisti v Predjami

Sončna nedelja je privabila v Predjamo prebivalce podnanskih vasi, da so se srečali z nekdanjimi borci in aktivisti, ki so med vojno delovali v rajonu Podgora, ki je zajemal 19 vasi.

Na spominskem srečanju, ki je bilo na ravni, nedaleč od zgodovinskega predjamskega gradu, je prva spregovorila Alojzija Penko-Milojka, nekdanja sekretarka rajonskega odbora ZMS. Za njo je toplo pozdravljen govoril nekdanji komisar komande mesta Senožec Ante Crnica. Pripovedoval je, kako je bila ta komanda mesta ustanovljena aprila 1944. Že drugi dan je doživela nemški napad. Tedaj je padel stražar Ivan iz Laž. Sledili so boji v Stranah, Smihelu, Lozicah, na Nanosu in drugod. Nekoč se je morala na to območje umakniti Gortanova brigada (hrvaška), ker so jo na Hrvaškem ves čas napadali Nemci in ustaši. Komanda mesta se je nato bojevala skupaj z njo proti Nemcem, ki so brigado skušali obkoliti.

Nadalje je tovariš Ante pripovedoval, kako so Nemci iz Postojne prosili komando mesta, da bi lahko vojaki in civilisti vozili drva iz gozdov Javornika in Lovrenca, kupovali hrano in seno ter prevažali razno blago v Trst. To dokazuje, kako so bili prisiljeni pokazati svojo nemoč in prositi za dovoljenje, da bi lahko uživali nekaj ugodnosti. Seveda niso dosegli ničesar. Nato so skušali še drugače priti v stik z našo vojsko. Poslali so na območje komande mesta dva izdajalca, Kovača in Marinka iz Postojne, da bi se prek organizacij, gledališča in jeseniških šol, da bi sestavili enoten program praznovanja dneva republike in 50-letnice bojev za severno mejo, kulturno prosvetno.

Dogovorili so se, da bo osrednja proslava na Jesenicah 28. novembra v gledališču. Program bo sestavila šestlaska komisija. Pred proslavo v gledališču bo v dvorani pri Jeleni otvoritev razstave, posvečene 50-letnici bojev za severno mejo. Predvidoma bo pred otvoritvijo razstave predavanje o dogodkih pred 50 leti, po programu v gledališču pa bo predsednik občine sprejel vse udeležence bojev za severno mejo. Navzoči so se strinjali, da nima pomena drobiti program in ločeno praznovati dan republike in ločeno 50-letnico bojev za severno mejo. Na sestanku so sklenili, da bo poudarek na seznanjanju mladine z našo nedavno zgodovino.

Občinski odbor ZBZ NOV Jesenice pa poleg tega za dan republike organizira srečanje kurirjev, obveščevalcev in aktivistov-ilegalcev bivšega jeseniškega okrožja v Jeseniškem rovtu.

J. Vidic

DODATNI PREDNOSTNI VRSTNI RED

Komisija za stanovanjske zadeve borcev NOB pri Mestnem svetu Ljubljana je na svoji 5. redni seji dne 18. septembra 1968 sprejela sklep o potrditvi dodatnega prednostnega vrstnega reda udeležencev NOV z območja ljubljanskih občin za dodelitev ali zamenjavo stanovanj ter odobritev posojil v letu 1968. Dodatni prednostni red takole našteva udeležence NOB:

Marija Cop, Vid Vranješ, Karel Pangerc, Marija Stefančič, Angel Briščak, Anton in Albin Mikič, Edvard Pegan, Stane Svetičič, Franciška Lavriša, Pepca Verbič, Bernard Humar, Jerko Perkovič, Slavka Vojkobičnik.

Na prvem mestu dodatnega prednostnega vrstnega reda za odobritev posojila v letu 1968 je Franc Pezdevšek.

Skupne proslave na Jesenicah

Na Jesenicah so se sestali predstavniki občinskega odbora SZDL, ZBZ NOV Jesenice, Zveze borcev za severno mejo, kulturno prosvetno organizacij, gledališča in jeseniških šol, da bi sestavili enoten program praznovanja dneva republike in 50-letnice bojev za severno mejo.

Dogovorili so se, da bo osrednja proslava na Jesenicah 28. novembra v gledališču. Program bo sestavila šestlaska komisija. Pred proslavo v gledališču bo v dvorani pri Jeleni otvoritev razstave, posvečene 50-letnici bojev za severno mejo. Predvidoma bo pred otvoritvijo razstave predavanje o dogodkih pred 50 leti, po programu v gledališču pa bo predsednik občine sprejel vse udeležence bojev za severno mejo. Navzoči so se strinjali, da nima pomena drobiti program in ločeno praznovati dan republike in ločeno 50-letnico bojev za severno mejo. Na sestanku so sklenili, da bo poudarek na seznanjanju mladine z našo nedavno zgodovino.

Občinski odbor ZBZ NOV Jesenice pa poleg tega za dan republike organizira srečanje kurirjev, obveščevalcev in aktivistov-ilegalcev bivšega jeseniškega okrožja v Jeseniškem rovtu.

J. Vidic

TO IN ONO IZ SEVNICE

...Na seji občinskega odbora ZBZ so sklenili, da bodo imeli 24. oktobra razširjeno sejo odbora. Na njej bodo razpravljali o letošnjih skupščinah združenj, ki naj bi bile v novembru in decembru, tako da bodo novi odbori z novim letom začeli redno delati.

...Komunalni zavod za socialno zavarovanje iz Celja še vedno pošilja občinskemu odboru vprašanja v zvezi z vlogami glede priznanja udeležbe v NOV v delovno dobo. Zato se delo komisije za priznanje dvojnih let pri občinskem odboru ZBZ še ni končalo. Komisija se občasno sestaja, da sklepa o teh vlogah.

...V zvezi z bližajočim se občinskim praznikom se je sestel tudi odbor Zveze kulturnih in prosvetnih društev. Sklenili so, da bodo odprli novo knjižnico v stavbi, kjer je zdaj trgovina Merx. Od 12. novembra dalje bo v gasilskem domu petdnevna razstava knjig. Poleg knjig zavoda »Borec« bodo razstavljale Državna založba Slovenije, Mladinska knjiga, Prešernova družba in mariborska Obzorja. Razstavo si bodo ogledali tudi učenci osemletke.

...Odbor ZB iz Bučke je sklenil, da bodo prihodnje leto 1. novembra svečano proslavili 28. obletnico partizanskega napada na Bučko. Ob tej priložnosti bi radi razvili tudi svoj prapor, pa nimajo zadosti denarja. Zato so prosili za pomoč več gospodarskih organizacij.

...Na osnovni šoli v Bučki je spominska plošča Jožku Šašku-Deviju, ki je tamkaj med napadom na Bučko 1. novembra 1941 padel. Zdaj bodo to ploščo obnovili.

Karel Zorko

Ne smemo pozabiti

Cas se nam odmika z veliko naglico. Vendar če začnem obujati spomine na NOB, se mi zdi, kot da bi se to dogajalo šele včeraj. Toda še vedno niso zaceljene vse rane. Včasih nam bivšim borcem kdo zabrusi v obraz: »Kaj bi s tisto partizansko ščino. Pozabimo že na to!«

spomenikom, ker stanejo mnogo denarja in jih delovno ljudstvo težko plača, toda na primeren in dostojen način pa bi le lahko izrazili naše spoštovanje. Včasih mnogo preveč trošimo za razna srečanja, bankete in sprejeme tujih gostov. Zato naj bi postavili spominska obeležja v obliki kakšnega večjega objekta, kot je bolnica, tovarna ali šola.

Meseca novembra bo minilo 24 let, odkar je tragično preminil legendarni junak Stane, pa gredo taki spominski dnevi kar v pozabo. Menim, da to ni prav.

Mi, nekdanji borci, posebno borci II. grupe odredov, smo pod Stanetovim poveljstvom dosegli marsikatero veliko in pomembno zmago. Spominjamo se velikih borb na Pugledu, Jančah, Znojalah itd., kjer je tovariš Stane osebno vodil svoje borce. Pri borcih je bil navdse priljubljen. Pod njegovim vodstvom sta se kalila tovarštvu in borbenosti. Kalila se je nova ljudska armada. S svojo borbenostjo in tovarštvom je znal pri slehernem borcu vlivati pogum in predvsem moralo, da smo lahko premagovali težave in napore partizanskega bojevanja. Kot takšnega so ga poznali tudi španski prostovoljci. Njemu kot hrabremu poveljniku in komandantu slovenske partizanske vojske se še nismo oddolžili s kakšnim večjim spominskim obeležjem v Ljubljani kot središču nekdanjega upora.

LUDVIK KUKAVICA

OB TABORNEM OGNJU

Da, nekateri tmajo v tem našem demokratičnem socializmu vsega v izobilju, ker so se prikopali na pošten ali na nepošten način do velikih materialnih dobrin. Prav taki skušajo vsi to nekdanjo borbo potisniti v pozabo. Mi bivši borci — in teh je še mnogo — se s svojo skromnostjo ali poštenostjo nismo dokopali do bogastva, pač pa do nizke pokojnine in stanovanjske vprašanja še vedno predstavljajo problem.

Dostikrat pozabljamo tudi na naše legendarne junake, ki so se v partizanskih borbah še posebno odlikovali, pa jim morda nismo postavili nobenega spominskega obeležja. Eden takih legendarnih junakov in narodni heroj je tudi nekdanji komandant slovenske partizanske vojske Franc Rozman-Stane. Doslej mu še nikjer nismo postavili spomenika. Sem proti mogočnim

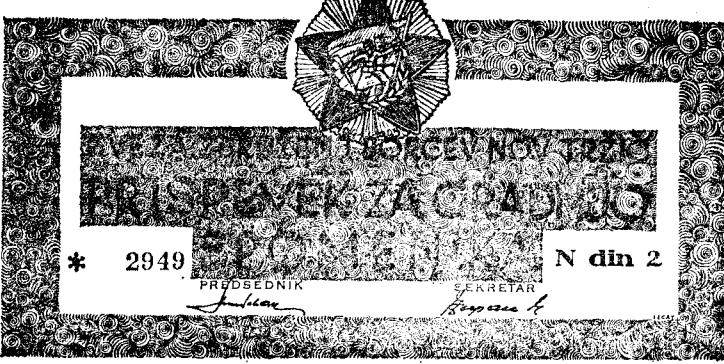
Obvestilo

Sporočamo, da smo obnovili partizansko vojaško tehniko KOKRSKEGA ODREDA v Dolini nad Trzicem. Tudi dostop do naravne podzemeljske votline je omogočen in označen s pianiskimi markacijami. V bunkerju je ohranjenih še nekaj originalnih pripomočkov in izdelkov partizanskih umetnikov. **KLJUČI TEHNIKE** in vodstvo za skupine obiskovalcev so na voljo pri družini SAVS, Grahovše št. 5, p. Trzic. **ZROP TRZIC**

Pisma uredništvu

Na dan, ko je imel Dolenjski odred v Trebnjem svoje slavnje, so me obiskali nekdanji borci iz ZB Trbovlje, ki jih je vodil tovariš Pero. Zarosile so se mi oči, ko sem po tolikih letih spet spregovorila z njimi kot nekdanj. Skupaj smo obujali spomine na težke dni, ko sem jim kuhala in pomagala, kolikor je bilo v tistih časih mogoče, saj je bil v naši hiši njihov štab. Vedno sem se bala za borce, ko so odhajali na akcije, ali se bodo srečno vrnili. Zdaj, ko je minilo že toliko let, so me ti borci obiskali in mi stisnili roko. Čeprav sem že stara 84 let, me niso pozabili in tudi lepo so me obdarovali. Za njihov obisk in darilo — najlepša hvala.

MARIJA KOMAT, Klanc 3, p. Gabrovka

SAP LJUBLJANA

PRIPOROČAMO VAM NASE IZLETE:

- 20. oktobra
1-dnevni avtobusni izlet v »neznano«, kosilo med vinogradi in kopanje v toplih.
- 26. oktobra
2-dnevni izlet v Budimpešto
- 29. novembra
3-dnevni izlet po Italiji. Ravenna—San Marino—Bologna—Firenze—Padova.
- 29. novembra
3-dnevni izlet na Dunaj. Ogled gledališke predstave. Schönbrunn in popularnega zabavišča — Prater.
- 29. novembra
2-dnevni izlet v Budimpešto z obiskom »Scarde«. Za zaključene skupine nudimo najudobnejše avtobuse po poseznih cenah. Solške skupine, invalidi in upokojeenci so upravičeni na poseben popust.

Program in informacije v poslovalnici SAP — Ljubljana, Titova 38, telefon 314-922.

KAVA Special

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

VOJAŠKA VEDA IN TEHNIKA

Švicarski topovi v ZDA

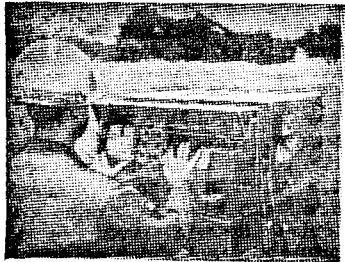
V ZDA so preizkusili švicarski tricevni protiletalski top 28 mm »HSS 820 965«. Ameriški vojaški strokovnjaki menijo, da jih je mogoče učinkovito uporabljati za zaščito letališč, raketnih oporišč, skladišč itd. ne le pred napadi letal, ampak tudi pred napadi kopenskih enot.

S temi topovi je mogoče streljati samo iz ene ali pa iz vseh treh cevih hkrati. Na minuto lahko izstrelje do 3.000 nabojev, katerih začetna hitrost znaša 1050 metrov na sekundo.

Avtomatski računski stroj

V vsakem ameriškem divizionu s havbicami 155 mm imajo po 18 samohodnih havbic, razen tega pa še 23 reakcijskih ročnih protitankovskih metalcev in razne druge osebne oborožitve. Divizion je povsem motoriziran, saj ima 120 kamionov in 68 prikolic.

Skupina za usmerjanje ognja ima med drugim še poseben računalnik, ki ga uporabljajo tudi za zbiranje in obdelavo najrazlič-

nejših podatkov. Tehta le 80 kilogramov, zanesljivo deluje pa pri temperaturah od -40 do +125 stopinj. Njegova zmogljivost je zelo velika, zakaj vsako sekundo lahko opravi 128.000 operacij.

S pomočjo tega računalnika, ki upošteva vse značilnosti havbice, meteoroloških razmer, lege cilja itd. lahko v hipu dobe vse potrebne podatke, ki pa so tako natančni, da ni potrebno nobene predhodne preizkušnje in nobeni poskusni strel.

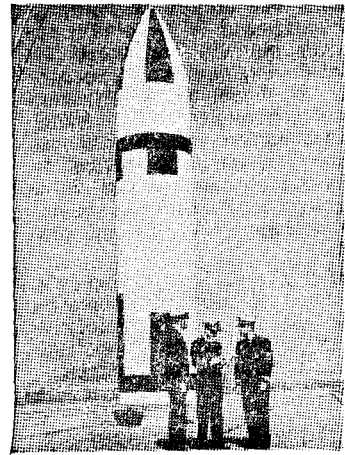
Plinskoturbinske topničarke

Topničarke so majhne in sorazmerno počasne bojne ladje, katerih poglavitna oborožitev so topovi. Uporabljajo jih za nadzorstvo nad pomorskim prometom, patruliranje, izvidništvo in še razne druge naloge. Vsaka vojna mornarica ima precej takih ladij.

Zato so pred kratkim tudi v ZDA sklenili, da bodo izdelali novo serijo teh ladij. Bilo naj bi jih dvanajst, vse pa naj bi spadale v serijo »Asheville«. Da bi bile hitreje kot druge motorne ladje, so jih opremlili s plinskoturbinskiimi motorji. Dolge so po petdeset metrov. Vsaka izmed teh ladij ima po en top s kalibrom 76,2 mm, en protiletalski top 40 mm in dva dvocevna mitraljeza.

Britanske rakete »seaslug«

Britanska vojna mornarica je tudi že doslej imela protiletalske rakete tipa »seacat«, ki so name-

njene za protiletalsko obrambo la. dij iz neposredne bližine. Nove rakete »seaslug« pa bodo uporabljale za obrambo pred letali na nekoliko večjih razdaljah.

Nova raketa, ki je dolga šest metrov in debela 40 centimetrov, ima razen osnovnega izstrelka z bojno glavo še štiri startne motorje, ki pa odpadejo takoj zatem, ko raketa doseže nadzvočno hitrost. Po izstrelitvi jo nekaj časa s radarjem usmerjajo proti cilju, nato pa raketa sama leti proti njemu. To pa tako, da iz ladje »obsejajo« cilj, del žarkov, ki se od cilja odbija, pa se vrača v usmerjevalne naprave v raketi. To je tako imenovano polaktivno radarско usmerjanje.

Nove vrste orožja in opreme v Južnem Vietnamu

1. Balon za označevanje položajev

Za označevanje položajev enot v pragozdovih imajo posebne balone iz tako imenovane neoprenske gume. K balonu sodijo še steklenica s komprimiranim plinom, najlonska vrv, ksenonska signalna svetilka in platno, ki je premazano s fluorescentno barvo in ki naj ščiti balon pred trnjem in ostrimi vejami. Vsa ta oprema je težka le dva kilograma, zložena pa je v torbici iz nepremočljive snovi, ki jo vojaki obesijo za pas.

2. Vreče za vodo

Oskrbovanje s pitno vodo povzroča v tropskih krajih nenehne težave. Da bi jih vsaj deloma odstranili, uporabljajo mehove iz poliutranske snovi. V vsakega izmed njih gre nekaj čez enajst litrov tekočine. Dolgi so 132 cm, vendar so za prenašanje pripravljeni od pločevinastih ali plastičnih posod. Potem, ko jih izpraznijo, jih odvržejo.

3. Naprave za razsvetljavo

Za osvetljevanje prostora, na katerem naj bi se pehotna četa borila, imajo posebno lahko napravo, ki je za prenašanje zelo primerna in ki vsebuje dvanajst raket. Izstreliti jih je mogoče do 600 metrov daleč. S temi raketami lahko pol minute osvetlujejo prostor, ki je dolg približno 400 metrov in prav toliko širok. Če pa rakete spuščajo drugo za drugo, bo prostor osvetljen nepretrgoma šest minut. Vsa ta naprava s raketami vred je iz plastične snovi, težka pa nekaj manj kot 6 kg.

4. Raketni metalce za leteče sidro

Leteče sidro uporabljajo za lažji prehod čez globoke jame, razpoke v skalovju, brze in narasle planinske potoke in rečice ter podobne ovire. Zlasti ustrezajo izvidniškim enotam, koman-

dosom in reševalcem. Napravo sestavljajo jekleno sidro, šest raket in najlonska vrv, ki je dolga 120 m in vzdrži 136 kg obremenitve. Vsa naprava je težka le devet kilogramov. Leteče sidro izstrelje iz ročnega metalca, ki ga je mogoče nataktni na puško M-16A1, ali pa iz raketnega metalca M-79.

5. Jurišni mostiček

Za prehod čez reke, ki so široke do 20 m, uporabljajo jurišne mostičke iz plastične snovi. Mostiček je lahak, saj ga na hrbtu lahko prenaša le pet vojakov. Mostiček sestavljajo po 3,35 m dolgi in 2,13 m široki členi, napravljeni iz penaste snovi in okrepljeni s polietilenskim platnom. Člene medsebojno učvrstijo s plastičnimi palicami, ki so dolge po 120 cm, postavljajo pa jih po 80 cm drugo od druge. Mostiček je napravljen tako, da ga je mogoče povezati z nasprotnim bregom tudi prek letečega sidra in najlonske vrvi.

6. Čoln iz plastične snovi

Izvidniškim skupinam in komandosom je namenjen čoln iz plastične snovi, ki tehta le 2,7 kilograma. Čoln ima deset celic, ki jih pet vojakov lahko napihne v petih minutah. Njegova nosilnost znaša 543 kg oziroma štiri povsem opremljene vojake. Če je zložen, zavzema zelo majhen prostor (38 x 25 x 15 centimetrov).

7. Pas za plavanje

Pas tehta le 245 g, sestavljajo pa ga tri celice, ki jih vojak pred uporabo napihne. Na koncih so luknje, da je mogoče po več pasov medsebojno povezati in tako napraviti splav za prevoz vojakov in opreme.

8. Platforma za helikopterje

Platforma je napravljena iz jeklenih cevi in mreže z aluminijastimi žicami. Uporabljajo jo takrat, kadar se mora heli-

kopter spustiti na rižno polje ali v močvirje. Osmerokotno ploščo, katere premer znaša 670 centimetrov, nosi eden izmed helikopterjev pod kabino in jo postavi na tla, nato pa se nanjo

spuščajo helikopterji drug za drugim.

9. Jeklene plošče za tovarnjake

To so tanke, vendar zelo odporne jeklene plošče, ki jih pritrdijo na bočne in zadnjo stran,

pa tudi okrog šoferske kabine tovarnjaka z namenom, da bi se vojaki zavarovali pred iznenadnim obstreljevanjem iz pehotnega orožja južnovietnamskih borcev.

FOTOGRAFIJA Z VPRAŠAJEM

To fotografijo nam je poslal mariborski muzej revolucije. Kaj točno predstavlja, ne vedo, le to, da so na sliki partizani, je brez dvoma. Lahko sklepamo, da je bila fotografija posneta v zimskem času, morda pozimi 1943-1944 ali 1944-1945, saj leži okoli skednja in hiše, skrite za tremi smrekami na levi strani, debela snežna odeja. Prav tako po pokrajini lahko sodimo, da je bila posneta nekje na Štajerskem, najbolj verjetno na Pohorju. To potrjujejo tudi partizanske uniforme, ki so zvečine nemškega izvora. Žal so na fotografiji obrabi partizanov premajhni, da bi lahko koga spoznali. Pišite nam, če bo kdo vseeno spoznal na sliki sebe, svojega znanca ali kraj, kjer je bila slika posneta. To lahko sporočite tudi direktno muzeju ljudske revolucije v Mariboru.

Vojaška slika Evrope

Vojaška intervencija petih držav Varšavskega pakta v Čkoslovaški je spet postavila Evropo na prvo mesto rožljanja z orožjem.

Skoraj ves stari kontinent — razen nekaterih manjših držav, ki se jim je nedavno pridružila še Francija — je »pokrit« z blokovskimi vojaškimi grupacijami pakta NATO in Varšavskega pakta. V Evropi je najbolj ostro potegnjena meja med blokovskimi interesnimi sferami. Na njenem relativno majhnem prostoru je koncentriran ogromen vojaški potencial »klasičnih« in nuklearnih sil. Na tisoče kosov jedrskega orožja, ki so razmesteni širom po Evropi, pomeni rušilno silo, ki je znatno večja

od rušilne sile vseh eksplozivov, kar so jih uporabili v dosedanjih vojnah. Računajo, da ima samo pakt NATO v Evropi okoli 7.000 kosov taktičnega jedrskega orožja in več kot 2.000 lansirnih sredstev.

Tudi konvencionalne vojaške enote na evropskem kontinentu so ogromne. Računajo, da je trenutno v Evropi pod orožjem 7 milijonov vojakov. Kopenska vojska Evrope v miru šteje več kot 280 divizij. Za vzdrževanje vojaških sil porabi Evropa letno — brez ZSSR in ZDA — 28 milijard dolarjev letno.

Glavne vojaške sile Evrope so razdeljene v dva bloka — pakt NATO in Varšavski pakt.

Te sile si stojijo direktno nasproti.

Po podatkih, ki jih je objavil institut za strateške študije v Londonu, je razmerje med silami pakta NATO in Varšavskega pakta naslednje:

SILE PAKTA NATO

Oborožene sile pakta NATO na območju Evrope štejejo okoli 3,2 milijona mož. Kopenska vojska šteje 70 divizij (1.149.000 vojakov), 89 brigad in več kot 70 samostojnih polkov. Te enote razpolagajo s 6.400 srednjimi in težkimi tanki, medtem ko bi se v vojni to število povečalo na 7.900 tankov. Taktične letalske enote razpolagajo s 3.750 letali, vojaška mornarica pa s 1.200 do 1.500 bojnimi ladjami.

SILE VARŠAVSKEGA PAKTA

Na drugi strani so sile Varšavskega pakta, ki razpolagajo z okrog 4,2 milijona vojakov. Kopenska vojska Varšavskega pakta šteje 186 divizij (1.860.000 vojakov). V sedanjem, mirnem času razpolagajo s 15.800 srednjimi in težkimi tanki, v vojni pa bi se to število povečalo na 20.100 tankov. Taktične letalske enote Varšavskega pakta razpolagajo s 8.130 letali, mornarica pa s 1.500 do 2.000 bojnimi ladjami.

Iz vsega tega vidimo, da je Evropa dandanes oborožena bolj kot kdajkoli v minulosti in da v nobenem delu sveta ni na relativno tako majhnem prostoru koncentrirano toliko orožja in vojske.

Če se ozremo na splošno razmerje klasičnih in nuklearnih sil, s katerimi razpolagata na evropskem kontinentu oba bloka, vidimo, da Varšavski pakt v jedrski oborožitvi nekoliko zaostaja za paktom NATO, zato pa so njegove oborožene sile v celoti številčno močnejše

in imajo boljše klasično oborožitev. NATO je močnejši na morju, Varšavski pakt pa ima boljše taktično letalstvo. Potemtakem je razmerje precej uravnoteženo. In na tem ravnovesju temeljita trenutni mir in stabilnost v Evropi.

Največja in hkrati najnevarnejša koncentracija sil je na osrednjem evropskem območju, kjer ima pakt NATO 25 divizij — 12 zahodnonemških, 5 ameriških, 3 britanske, 2 holandske in 3 belgijske — medtem ko ima Varšavski pakt 26 divizij (26 sovjetskih in 34 satelitskih).

Se posebno je nevarna prisotnost velikih ameriških in sovjetskih vojaških sil v nekaterih državah. ZDA imajo v Evropi in njeni neposredni bližini več kot 350.000 vojakov. Največje ameriške sile so v Zahodni Nemčiji, Španiji in v Sredozemlju.

Sovjetska zveza pa ima v vzhodnoevropskih državah 25 do 26 divizij kopenske vojske, od tega kakšnih 13 tankovskih divizij.

Nevralgično Sredozemlje

Sredozemlje je postalo območje, kjer se križajo vitalni blokovski interesi. Zato se hoče tu usidрати vsaka izmed velikih sil.

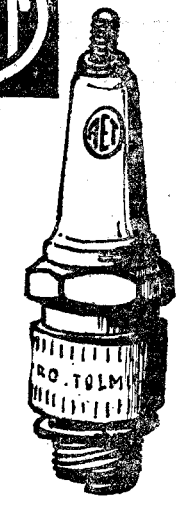
Glavna zahodna vojaška sila na tem območju je ameriška flota, ki šteje 50 bojnih ladij z okrog 25.000 mož posadke. V sestavi te flote so 2 ali tri letalonosilke s 150 do 200 letali, od katerih je polovica sposobna za operiranje z jedrskim orožjem. Razen šeste flote so v Sredozemlju skoraj stalno tudi ameriške jedrske podmornice z raketami polaris ter znatne letalske sile.

V zadnjem času — zlasti po izraelski agresiji na arabske države — je tudi Sovjetska zveza okrepila svojo prisotnost na Sredozemlju. Zdaj je v sredozemskih vodah redno kakšnih 45 do 50 sovjetskih bojnih ladij, med njimi 10 do 12 rušilcev in prav toliko podmornic. S priho-

dom sovjetske flote v Sredozemlje se je razmerje sil na tem območju bistveno spremenilo.

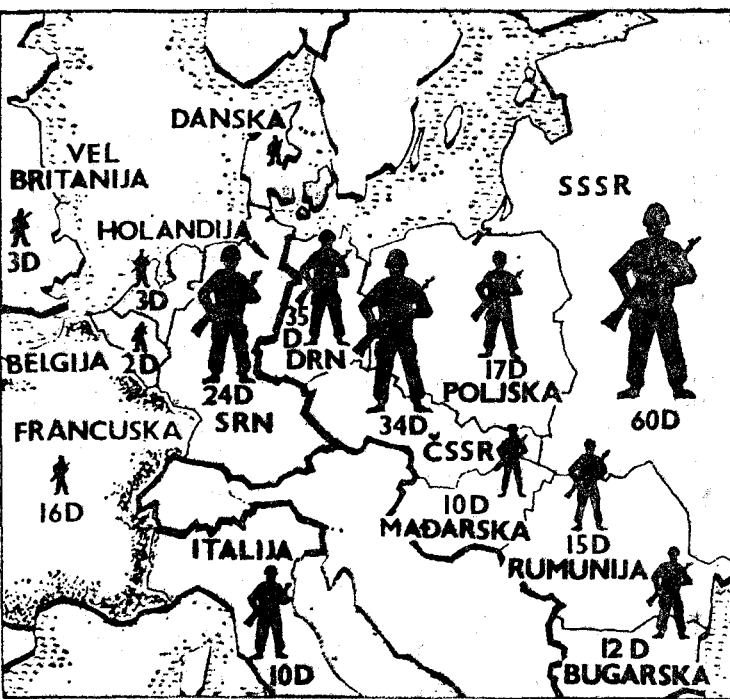
Kopičenje orožja na tem območju pa seveda pomeni stalno nevarnost za male srednjeevropske države. Zato je v skupnem interesu vseh narodov sredozemskega bazena, da se ne glede na razlike v svoji družbeno-politični strukturi ter ekonomskem in kulturnem razvoju družno upro vsem blokovskim težnjam na tem območju in da spremene Sredozemlje v območje miru ter enakopravnega sodelovanja med narodi.

Po Frontu

AVTOELEKTRO TOLMIN

nagraduje kupce svojih vžigalnih svečk. Informacije dobite v vseh prodajalnah avtomateriala

Sile pakta NATO:

69 divizij,
1.149.000 mož (divizija šteje
okrog 15.000 mož)

Sile Varšavskega pakta:

186 divizij,
1.840.000 mož (divizija šteje
okrog 10.000 mož)

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

Pomorske sile
v Sredozemlju

Sovjetsko vojno ladjevje v Sredozemlju postaja čedalje močnejše. V začetku leta je plulo po Sredozemskem morju kakih 25 sovjetskih vojnih ladij (1—2 raketni križarki, 4 raketni rušilci, 4 navadni rušilci, 4 hitre eskortne ladje, 2 jedrski podmornici, 6—8 klasičnih podmornic, 3—4 amfibijske ladje in 1500 pripadnikov pomorsko-desantne pehote), sedaj pa se je to število že podvojilo.

Približno enako močno je tudi ameriško 6. ladjevje, ki bazira v Sredozemskem morju. Sestavljajo pa ga 3 letalonosilke, 2 raketni križarki, 2—3 raketni rušilci, 20—25 navadnih rušilcev, 2—3 jedrske podmornice z raketami »polaris«, dve klasični podmornici, 4 minolovci, 6 večjih amfibijskih ladij in 1.500 mož pomorsko-desantne pehote. Razen tega ima tudi Velika Britanija v Sredozemlju 4 do 6 rušilcev.

Kakšna pa je pomorska moč dežel, ki leže ob Sredozemskem morju?

Francija ima v Sredozemlju 1 križarko, 3 rušilce, 15 hitrih eskortnih in obalskih ladij, 10 podmornic, 20 minolovcev in 500 mož pomorsko-desantne pehote.

Španske pomorske sile ob sredozemskih obalah vsebujejo 5 rušilcev, 6 hitrih eskortnih in obalskih ladij ter 4 podmornice.

Italija ima 3 raketne križarke, 2 raketna rušilca, 2 navadna rušilca, 36 hitrih eskortnih in obalskih ladij, 5 podmornic, 6 minolovcev, 7 torpednih čolnov, 4 amfibijske ladje in 600 pripadnikov pomorsko-desantne pehote.

Grčija ima 8 rušilcev, 9 hitrih eskortnih in obalskih ladij, 2 podmornici, 15 minolovcev in 15—20 manjših amfibijskih ladij.

Turška vojna mornarica ima 10 rušilcev, 9 hitrih eskortnih in obalskih ladij, 10 podmornic, 14 minolovcev, 8 torpednih čolnov in 50 manjših obalskih ladij.

Sirijska ima 2 minolovca, 6 raketnih čolnov in 20 torpednih čolnov.

Alžirska mornarica poseduje 1 minolovec, 10 raketnih in 10 torpednih čolnov.

Egipt ima 6 rušilcev, 3 hitre eskortne in obalske ladje, 13

podmornic, 8 minolovcev, 20 raketnih čolnov, 40 torpednih čolnov in 1.500 mož pomorsko-desantne pehote.

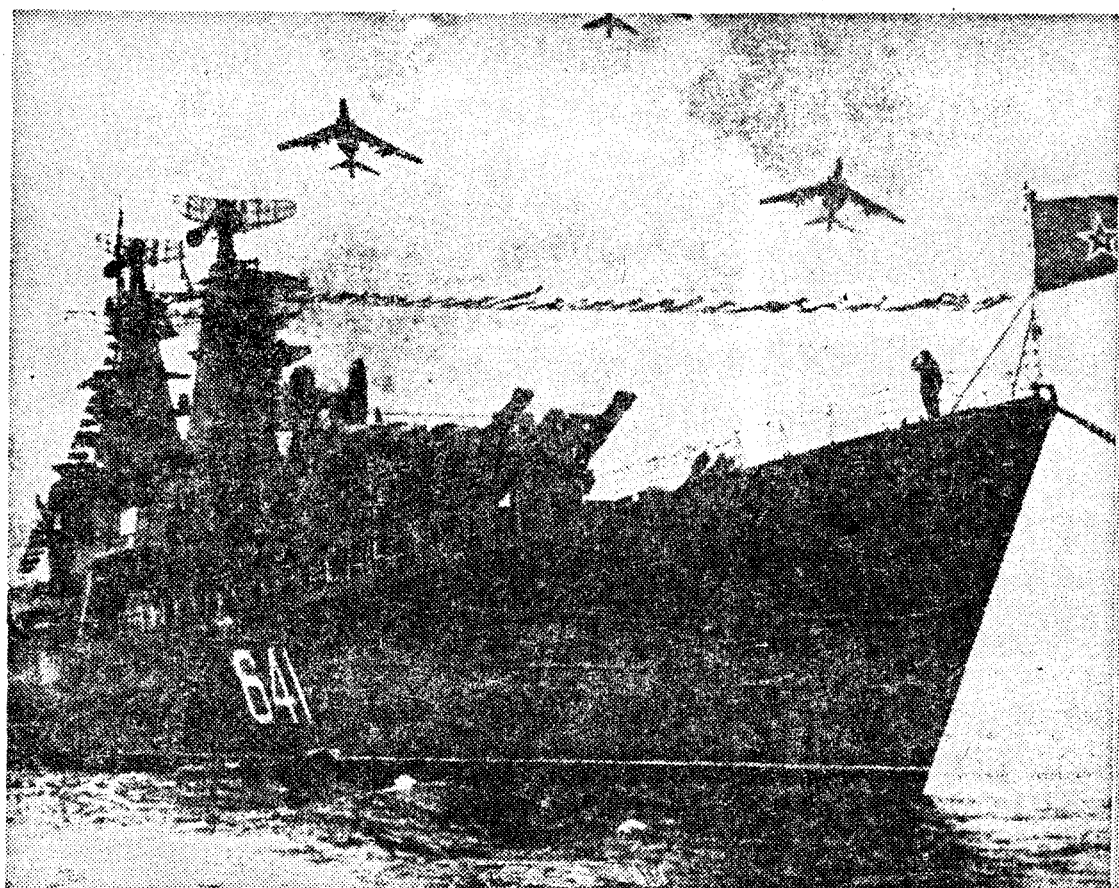
Izrael ima 1 rušilec, 1 hitro eskortno ladjo, 4 podmornice, 12 torpednih čolnov, 9 manjših amfibijskih ladij in 400 pripad-

nikov pomorsko-desantne pehote.

Kaj pa Jugoslavija? Naša dežela ima na morju 3 rušilce, 4 podmornice, 15 minolovcev, 4 raketne čolne in 20 torpednih čolnov.

Iz teh podatkov je videti, da v vojni mornarici močnejših

dežel čedalje bolj prevladujejo raketne križarke in raketni rušilci, medtem ko se šibkejšje vojne mornarice oborožujejo predvsem s torpednimi in raketnimi čolni, ki utegnejo biti tudi velikim vojnim ladjam spriču svoje hitrosti in dobre oborožitve silno nevarni.

Ena izmed sovjetskih raketnih križark tipa »Varig«, ki tudi pogosto zahajajo v Sredozemlje

Rezervisti pred sodnikom za prekrške

V četrtek je bila seja predsedstva občinskega odbora ZZZB NOV Jesenice, ki so se je udeležili tudi tajniki in predstavniki krajevnih organizacij združenj borcev in rezervnih oficirjev ter podoficirjev. Na seji so razpravljali o poteku letošnjih praznovanj in praznovanju 50-letnice bojev za severno mejo, 25-letnice drugega zasedanja AVNOJ in o spominskih slovesnostih na grobovih padlih borcev na dan mrtvih 1. novembra.

Na sestanku so seznanili navzoče o letošnjem planu obrambne vzgoje rezervnega starejšinskega kadra in prebivalstva. Albin Polk, načelnik oddelka za narodno obrambo pri občinski skupščini, je povedal, da učinek obrambne vzgoje občanov ni

enak finančnim izdatkom za te namene. Za primer je navedel, da je bilo lani o temi radio-loška kontaminacija 14 predavanj v različnih krajih občine, ki jim je prisostvovalo 507 občanov, na petnajstih predavanjih o obveščevalni službi v svetu je bilo 808 občanov in na 13 predavanjih o vsesplošni ljudski vojni in narodni obrambi 484 ljudi. Na 42 predavanjih je bilo torej komaj 1800 občanov, stroški za predavanja pa so znašali 533.000 S-din. Predavanja so bila obvezna za rezervne oficirje in podoficirje; kljub temu pa 60 oficirjev in podoficirjev ni bilo niti na enem predavanju. Na Jesenicah so bili glede tega dosledni. 56 rezervnih oficirjev in podoficirjev se je zagovarjalo pred sodnikom za

prekrške, kar je lahko prava sramota za prizadete in organizacije. Ne glede na to pa bodo morale za takšne ljudi slediti še ostrejšje kazni. Vprašanje obrambne vzgoje in obrambe domovine ne more biti stvar prostovoljnosti, dobre ali slabe volje tega ali onega rezervnega oficirja ali podoficirja, ki so mu v miru in vojni zaupane pomembne naloge.

Ne moremo pa vseh izenačevati. Na Jesenicah je bilo letos 34 rezervnih oficirjev in podoficirjev predlagano za napredovanje.

O letošnjem programu obrambne vzgoje rezervnega starejšinskega kadra in občanov je govoril tovariš Rakoše, predsednik ZROP Jesenice.

Frane Konobelj-Slovenko je vedstva krajevnih organizacij združenj borcev opozoril, naj pogledajo po grobiščih in spominskih obeležjih, da bi le-te primerno uredili do prvega novembra. Viktor Brun je omenil, da so grobišča padlih borcev na starem jeseniškem pokopališču zapuščena. »Včasih povzdiguje-mo besede, da so padli za svobodo, kraj zadnjega počitka pa ne kaže, da se temu primerno oddolžujemo pokojnim tovarišem.«

Jože Vidic

Nova plinska maska

Ameriška plinska maska M 17 pravzaprav ni povsem nova, temveč le modernizirana. Gre pa za masko, ki so jo vključili v opremo ameriškega vojaka že 1959. leta.

Nova plinska maska se od prejšnje razlikuje zlasti po tem, da ima posebno napravo, ki omogoča pitje vode tudi z masko na obrazu, in da je napravljena tako, da je mogoče v zastrupljenem ozračju izvajati umetno dihanje pri človeku, ki je zastrupljen z nervno-paralitskimi snovmi.

Čateške toplice čateške

CATEŠKE TOPLICE z izredno zdravilnimi vreli temperature 57° C so najmodernejšje termalno zdravilišče v Jugoslaviji. Zdravilišče razpolaga s hotelskimi kapacitetami A in B kategorije ter hidroterapijo, ki je opremljena z najsodobnejšimi pripomočki za zdravljenje revmatičnih obolenj, ishiasa, ženskih bolezni in delne ohromelosti.

Zimski termalni bazen in odprto letno termalno kopališče, ugodne klimatske razmere in prekrasna zelena okolica pa nudijo vsakemu obiskovalcu in gostu obilo možnosti za razvedrilo in uspešno rekreacijo.

CATEŠKE TOPLICE (142 m) ležijo ob avtomobilski cesti LJUBLJANA (103 km) — ZAGREB (35 km) — s priključkom pri Catežu (1,5 km).

zimski bazen

telovadnica

vodna terapija

Fran Stauđekar:

Ob 50. obletnici bojev za osvoboditev severnih krajev Slovenije

V Zagrebu in Ljubljani je bilo sicer 29. oktobra 1918 proglašeno zedinjenje Slovencev, Hrvatov in Srbov v skupno državo, toda nihče ni vedel, do kam na severu naj bi segala slovenska meja. Na jugozahodu proti Italiji je bila med zaveznicami in Italijo že prej določena demarkacijska črta, toda na severu Slovenije je bila meja odprta.

Ob prevelikem zanašanju na Wilsona in ostale zahodne zavezničke je slovensko politično vodstvo ob zagotavljanju, da bomo glede severne meje dobili vse, kar bomo želeli, zanemarilo skrb za pravočasno zavarovanje naše narodnostne meje na severu in tako je ob prevratu 1918 postala ta meja hudo ogrožena. Niti Narodni svet v Ljubljani niti njegova dva odseka za Stajersko in Koroško se nista pravočasno pripravila za kak organiziran vojaški nastop na tistih naših narodnostnih področjih na severni meji, zlasti na Koroškem in v Stajerskem Podravju, ki so ga Nemci Slovincem oporekali. Tako nas je našel razpad Avstro-Ogrske v tem pogledu docela nepripravljen.

Toda ne le da Narodni svet pred prevratom ni ustrezno ukrepal, tudi prva slovenska vlada ob prevratu ni ukrenila ničesar za zavarovanje naših ogroženih mej. Namesto da bi takoj izbrala nekaj sposobnih slovenskih častnikov, ki jih takrat ni manjkalo, in jih pooblastila, da bi ob prevratu organizirali slovensko vojsko, ki bi zavarovala slovensko mejo na severu in zahodu, je sprejela usluge nekkih s starim avstronemskim duhom prežetih oficirjev, ki so kakor se je pozneje izkazalo, akcije generala Maistra in drugih naših narodno zavednih častnikov na severni meji celo ovirali in očitno delali zoper naše narodne interese.

Danes je jasno: če bi v tistih usodnih tednih v Mariboru ne imeli generala Maistra in njegovih hrabrih borcev, bi Maribor danes ne bil naš in meja na severu Slovenije bi tekla danes mnogo nižje. Saj je znano, kako globoko v našo slovensko zemljo so takrat segale aspiracije našega severnega sosa, ko naj bi po sklepu prve nemško-avstrijske vlade z dne 14. novembra 1918 še Celje pripadlo nemški Avstriji in je skupščina nove avstrijske republike dne 22. novembra 1918 sklenila, da mora potekati meja vrh Pohorja, prek Pragerskega, čez Haloze, pod Ptujem in Ormožem.

Toda preden preidemo k opisu takratnega boja slovenskih prostovoljcev za osvoboditev severnih krajev Slovenije, moramo poudariti, da se sicer ta boj po trajanju in žrtvah ne more primerjati z bojem naše narodnoosvobodilne vojske v drugi svetovni vojni, da ga pa lahko smatramo po svojem namenu in ciljih ter po odločnosti in junaštvu, s katerim so slovenski prostovoljci osvobodili in zavarovali obsežna področja našega narodnostnega ozemlja na severu Slovenije, za prvi in pravi narodnoosvobodilni boj.

In še posebej je treba poudariti, da je šla takratna naša mladina prostovoljno v boj z jasnim namenom osvoboditi in zavarovati naše ljudstvo na severu ogrožene slovenske zemlje in da je šla ta mladina ponovno v boj potem, ko se je komaj vrnila iz štiriletnega trpljenja prve svetovne vojne, sestradana in izčrpana, v času, ko spricho nejasnosti političnega položaja še sploh ni mogla presoditi, kakšna bo politična ureditev države, ki ji bo pripadala. Zato so številni naši prostovoljci v prvih tednih po razpadu avstro-ogrške monarhije nosili na čepicah rdeče kokarde.

Nobenega dvoma ni, da je bil ta prostovoljni podvig naše takratne mladine, ta pogumna vojaška akcija, ki se je končala z velikim uspehom, za zgled poznejši mladini, kako je treba ljubiti narod in domovino. To je bil zgled nesebičnega žrtvovanja in podreditve osebnih interesov interesom ogrožene domovine v dneh, ko ves slovenski narod še ni bil svoboden, ko je obsežnim predelom našega narodnostnega ozemlja na severu še grozila nevarnost, da bodo priključeni sosednji državi. Se prav posebno pomembno pa je dejstvo, da so bile takratne vojaške akcije naših prostovoljcev popolnoma samostojne, brez sleherne podpore iz zaledja. Nasprotno, takratni slovenski oblastniki so njihove narodnoosvobodilne akcije celo ovirali, jih preprečevali, sabotirali, tako da so bili slovenski prostovoljci navezani izključno sami nase, kot so bili navezani sami nase naši partizani v letu 1941.

Boj slovenskih prostovoljcev je bil tedaj naš prvi narodnoosvobodilni boj. Njihov zgled žrtvovanja je posnemala 22 let pozneje takratna naša mladina, ki je prišla za orožje in šla v narodnoosvobodilni boj proti okupatorju, ki je vdrl v našo domovino.

Naj omenim še neke tuje zgodovinarje, ki pišejo o »gverilskem« bojevanju takratnih slovenskih prostovoljcev in o nadporočniku Malgaju, osvoboditelju Mežiške doline in Velikoveca kot hrabrem poveljniku »banditov« (Bandenführer). (General Knaus: Kärntner Freiheitskampf, Berlin 1941.) Tudi iz spominov majorja Lavriča, osvoboditelja Borovelj in Roža, iz leta 1923, je razbrati, da so nasprotniki pisali o »partizanskem« bojevanju borcev za severno mejo.

PREVRAT V MARIBORU ZAČETEK BOJEV ZA SEVERNO MEJO

29. oktobra, ko je bila v Zagrebu in Ljubljani proglašena država Srbov, Hrvatov in Slovencev, je bilo v Mariboru izredno burno. Na obrazih prebivalstva je bilo videti veselje, da je konec vojnega trpljenja. Za novo državo je prva manifestirala mladina. Na večer pa je bilo še posebno viharno. Manifestirali so Slovenci, demonstrirali Nemci. Demonstranti so začeli razbijati šipe na oknih nekaterih Slovencev. Tedaj pa je prikorakal po mestu nadporočnik Ivan Gračner s četo slovenskih prostovoljcev, ki se ji je pridružila množica slovenskih meščanov. Med navdušenim vzklikanjem svobodi in narodni državi ter med petjem slovenskih pesmi so vojaki potrgali avstrijske rozete s svojih kap.

Tako se je v Mariboru začelo. Sedaj je šlo za ure, za ostro tekmo s takrat še močnim nasprotnikom, ki ji je tempo diktiral odločnejši in pogumnejši slovenski general Maister, ki je zmagal in s svojimi prostovoljci priboril slovenski domovini Maribor in slovensko mejo utrdil daleč na sever. V tem boju je podlegla spodnještajerska nemškutarska nadutost in oholost, ki je videla v Slovencih le ponižne hlapce in tlačane.

Kakor opisuje general Maister takratne dogodke v Mariboru, je 1. novembra 1918 dotakratni mestni poveljnik mariborski, polkovnik Holik, pozval višje oficirje mariborske garnizije v pisarno takratnega 26. mariborskega strelskega polka v meljski vojašnici na posvet, ki je bil napovedan za 10. uro dopoldne. Povabljen je bil tudi major Rudolf Maister, ki je vzel s seboj slovenskega stotnika Vavpotiča. Ob Maistrovem prihodu so bili v pisarni zbrani poleg polkovnika Holika še poveljnik dotedanjega 26. strelskega polka polkovnik Kobilar, poveljnik 106. topniškega polka polkovnik Zhuber, poveljnik rezervne bolnice polkovnik Bergman, poveljnik 5. dragonškega polka podpolkovnik Götz, poveljnik nadomestnega bataljona 47. pešpolka podpolkovnik Pavlis, podpolkovnika Huber in Hackl in še nekaj drugih častnikov. Posveta se je udeležil tudi poveljnik brigade Schinnerer, bivši komandant 26. strelskega polka, ki je bil takrat v Mariboru na dopustu.

(NADALJEVANJE)

Želite sami obarvati vaše stanovanje

VOBA obarva:

- HITRO** Vrečico iztresetete v vodo in zmešate. Dobljeno maso pustite stati pol ure, nakar dolijete toliko vode, da dobite zaželeno gostoto.
- ENOSTAVNO** Kreda, lepilo, apno ali drugi dodatki niso potrebni. Barva lahko vsaka gospodinja sama.
- POCENI** 1 kg VOBA barve je dovolj za barvanje 10 do 12 m² zidu. Če delate sami, so stroški obnove vašega stanovanja samo 40 S-din po m².
- OKUSNO** Izdelujemo 31 lepih pastelnih barv, a s kombinacijo teh barv lahko sami izdelate še druge nianse.

CINKARNA CELJE

METALURŠKO KEMIČNA INDUSTRIJA

Gostinsko podjetje

»CENTRAL«

Hotel B kategorije

»DIANA«

Murska Sobota

Kavarna, restavracija, slaščičarna, bife, 40 sob, od teh 24 z eno posteljo, s kopalnici in telefoni.

Prvovrstna ciganska godba »BARANJA« igra vsak večer razen ponedeljka. Specialna prekmurska in internacionalna kuhinja. V neposredni bližini Radenci in Moravske Toplice. Menjalnica, turistični biro v hiši. Obiščite nas.

Kdor gradi varčuje, če kupuje vse pri GRAMEXU

GRAMEX NUDI ZA NAKUP

1.000.000 SD

KREDITA BREZ POROKOV

Za nakup zlasti priporočamo:

- prvovrstno salonično kritino »Anhovo«
- kvalitetno vrsto cementa Trbovlje - Anhovo - Umag
- betonsko železo - na željo krivljeno po načrtih
- bogat sortiment keramike - sanitarij
- vse vrste apna
- vrata, okna, garažna vrata, parket, CARIL in drune obloge
- vse vrste opečnih izdelkov - okensko steklo in drug gradbeni material

Informacije za potrošniški kredit daje prodajni oddelek, Kurliška 10, tel. 310-140 in 312-851. IZKORISTITE UGODEN NAKUP!

Zavarujte svoje stanovanje!

Stanovanje je vaše premoženje! S koliko ljubezni, prizadevanji, trudom in stroški ste si ga opremili! In še vedno si ga izpopolnjujete, lepšate in večate udobje z nakupovanjem novih predmetov za praktično uporabo ali pa samo za okras.

Veselite in zadovoljstvo, ker imate prijeten in udoben dom, pa vam lahko skali nenaden nesrečen dogodek, ki vam poškoduje ali uniči vse tisto, kar ste si ustvarili s tolikimi napor.

Nesreča nikoli ne počiva! Koliko je že bilo požarov zaradi nepazljivosti, zaradi okvar ogrevalnih teles, likalnikov, eksplozije plina ali bencinskih hlapov! Električne peči, električne ogrevalne blazine, električni aparati, eksplozije električnih grelcev vode (bojlerjev) so povzročile že občutne škode v stanovanjih. Vzrok marsikatero požarne škode so že bili cigaretni ogorki. Tudi strela je nevarna! - Pri kuhanju lahko nastane požar: vneme se mast ali olje in če slučajno ni nikogar v bližini, se ogenj utegne razširiti in zajeti bližnje gorljive predmete. Občutne škode lahko povzroči vihar, toča ali celo potres.

Ko zapustite stanovanje in odidete v službo, po opravkih, na izlet ali na počitnice, ostane vaše stanovanje brez nadzorstva! Ali vas prav nič ne skrbi? Vlornilci so že neštokrat izkoristili odsotnost stanovalcev in odnesli najdragocenejše predmete.

Pod vplivom električnega toka nastanejo večkrat poškodbe na električnih strojih in aparatih, radijskih in televizijskih sprejemnikih itd.

Na oknih in balkonih gojite cvetlice. Nenaden sunek vetra vrže cvetlični lonček z okna in poškoduje mimoidočega na cesti ali pade na parkiran avtomobil. Takoj je odškodninski zahtevek! Član vaše družine poškoduje koga s kolesom - zopet imate odškodninski zahtevek!

Neštete nevarnosti ogrožajo vsakogar in mu lahko povzročijo občutne škode. Takšnih skrbi vas lahko obvaruje samo

kombinirano zavarovanje stanovanjskih premičnin,

ki vam ga nudi **ZAVAROVALNICA SAVA.**

Zavarovanje ni drago. Premija se določa po številu sob, ki jih ima stanovanje. Za nekaj starih tisočakov na leto vam ZAVAROVALNICA SAVA prevzame zavarovanje, ki vas bo rešilo mnogih skrbi!

Poleg tega zavarovanja čitateljem priporočamo še zlasti:

- zavarovanje proti posledicam telesnih nezdod
- življenjsko zavarovanje
- avtomobilska zavarovanja in še mnoga druga.

Vse vrste zavarovanj vam nudi po ugodnih pogojih

ZAVAROVALNICA SAVA
Centrala Ljubljana, Miklošičeva c. 19

s svojimi poslovnimi enotami:

CELJE, ČAKOVEC, JESENICE, KOPER, KOPRIVNICA, KRANJ, KRŠKO, LJUBLJANA, MARIBOR, MENGES, MURSKA SOBOTA, NOVA GORICA, NOVO MESTO, POSTOJNA in TRBOVLJE ter poslovalnice: ZAGREB in RIJEKA.

Zastopniki v vseh večjih krajih.

Zahtevajte obisk zastopnika!

PRESKRBUJE INDUSTRIJO IN DRUGE POTROŠNIKE Z GUMI-AZBESTNIMI TESNILNIMI PLOSCAMI RAZLIČNIH KVALITET IN NAMENOM UPORABE:

- TESNIT 10, TESNIT 25, TESNIT 100, TESNIT KEMIT, TESNIT SOLVENIT, TESNIT UNIT IN TESNIT ARMIT (ŠTEVILKE POMENIJO ATMOSFERE PRITISKA).

Dolgoletna tradicija v izdelavi slojastih plastičnih mas - laminatov: Izoteksta po DIN 7735, kvalitete HgWG in HgWF ter izocartov po DIN 7735 kvalitete Hp I, Hp II, Hp III, Hp IV.

Kooperacija z industrijo motorjev in motornih vozil ter strojev za gradbeništvo.

SODOBNA MONTAŽNA OPREMA ZA SAMOPOSTREŽNE IN POSTREŽNE TRGOVINE ITD.

Več poslovnega uspeha z našo montažno trgovinsko opremo in kovinsko embalažo

KOVINSKA INDUSTRIJA IG PRI LJUBLJANI

Izvedba: Jugoslavija

Police, vmesne perforirane stene in konzole iz jeklene pločevine, prepletkane z zaščitnim lakom in poljubnim barvam. Navpični nosilni profili iz polirane nerjavne jekla. Celna stran police opremljena z aluminijastim profilom, eloksiranim v naravni ali poljubni barvi z vzbočnim dekorativnim plastičnim trakom in možnostjo, namestiti cene in napise.

Prednosti:

Lepe arhitektonske oblike sestavnih delov in celote. Neomejena individualna prilagoditev opreme velikosti prodajnih lokalov. Variacija prodajnih ploskev s poljubnim premikom police. Maksimalen izkoristek prodajnega prostora - 40% več kot z opremo prejšnjih izvedb. Hitra - enostavna montaža brez posebnih orodij. Skrajna higiena prodajne opreme in prostora, ki jo omogočajo ravne gladke ploskve in talni nosilec police.

KUPUJTE SAMO URADNO KONTROLIRANE ZLATE IZDELKE

SOCIETA

"DARWIL"

GENERALNO SVIČARSKO ZASTOPSTVO
TRST, Piazza S. Antonio Nuovo 4/I-II

- NUDI PO SVETOVNIH KONKURENCNIH CENAH NAJVEČJO IZBIRO ZLATEGA NAKITA V EVROPI iz 14, 18 in 22-karatnega uradno KONTROLIRANEGA zlata.

- PRODAJA S POSEBNO GARANCIJO!

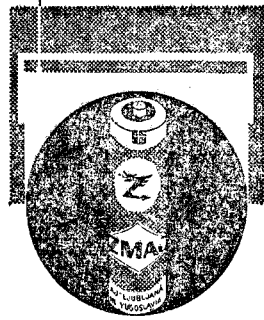
- NA ZALOGI VEDNO PREKO 600 MODELOV UR DARWIL in ARETTA.

Ure znamke Darwil in Aretta lahko nabavite tudi v specializiranih trgovinah in veleblagovnicah v Jugoslaviji.

SERVISI za vzdrževanje so organizirani v vseh večjih mestih v Jugoslaviji.

ZA VAŠ TRANZISTOR GRE!

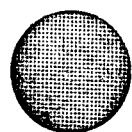
BATERIJE za tranzistorje

- specialno za transistorje nova baterija SUPER PL po angleški licenci VIDOR
- 50% daljša življenjska doba
- plastična prevleka onemogoča izločanje kisline
- izredno natančne mere
- elektronska kontrola kvalitete

TOVARNA BATERIJ ZMAJ LJUBLJANA

BELA BARVA
ZA BELO PERILO

mica

V ZELENIM VREČKAM

ZA STROJNO PRANJE

VSAK ČLAN
ZZB NOV SLOVENIJE
NAJ POSTANE
NAROČNIK
TV-15

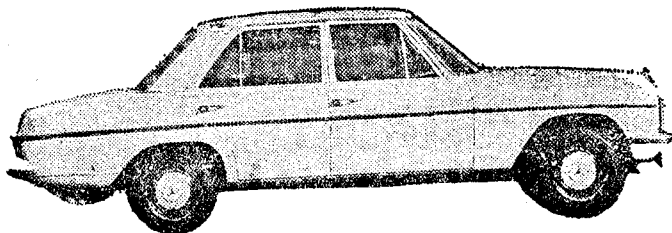
175 NAGRAD

VELIKEGA NOVOLETNEGA

NAGRADNEGA ŽREBANJA

KREDITNE BANKE IN HRANILNICE

LJUBLJANA

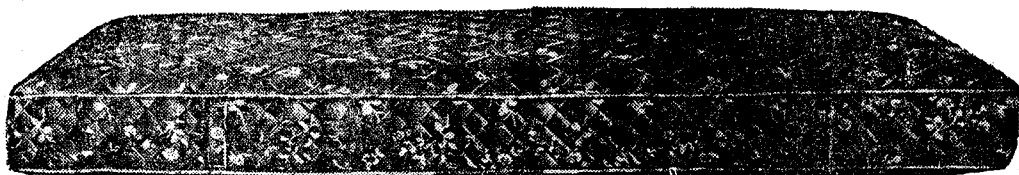
V štiri mesečna nagradna žrebanja KREDITNE BANKE IN HRANILNICE LJUBLJANA so vključeni varčevalci vezanih hranilnih vlog, stanovanjski in kmetijski varčevalci, ki namensko varčujejo po pravilnikih banke ter lastniki vezanih deviznih računov, ki bodo imeli do 31. decembra 1968 2000 N-din z odpovednim rokom nad 1 leto. Postanite in ostanite reden varčevalec Kreditne banke in hranilnice ljubljanske, kjer ste poleg ugodnih pogojev varčevanja udeleženi še pri nagradnem žrebanju Kreditne banke in hranilnice vsake 4 mesece.

NAGRADE:

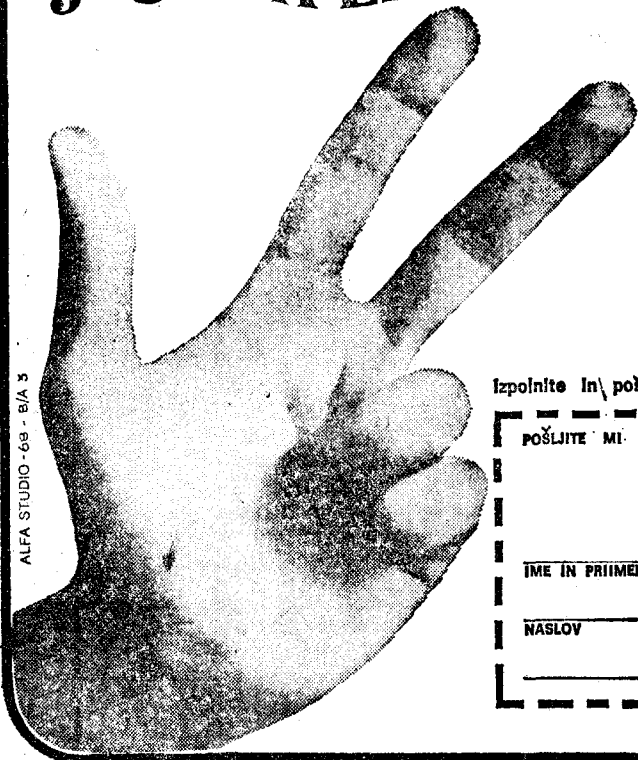
- 1 OSEBNI AVTO MERCEDES
- 14 MOPEDOV »TOMOS«
- 50 ROČNIH AVTOMATIČNIH UR DARWIL — MODEL 1968
- 50 KOLES PONY — ROG
- 50 BRIVNIKOV ISKRA — BRAUN SIXTANT

MEHKEJŠI + TRPEŽNEJŠI + TRAJNEJŠI = JOGI

JOGI nudi vedno nekaj več... če rečeš »Vzmetnica JOGI«, je kakor bi v isti sapi rekel »trpežna«. Pa ne le to... je tudi mehkejša, trajnejša, bolj higienska. Vse te lastnosti pripomorejo, da je vzmetnica JOGI edinstvena v Jugoslaviji. Če se želite odlično odpočiti, tedaj morate izbrati JOGI vzmetnico, ki vam vedno nudi nekaj več.

JOGI ZA LAHKO NOČ

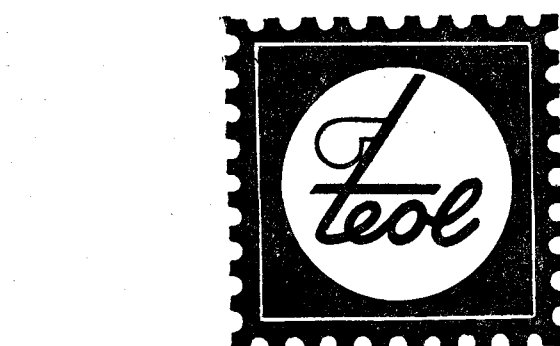

Izpolnite in pošljite na: MEBLO - NOVA GORICA

POŠLJITE MI: BREZPLAČNO PROSPEKT O VZMETNICAH »JOGI«

IME IN PRIIMEK

NASLOV

»TEOL«

LJUBLJANA
Zaloška 54

proizvaja:

- Tekstilna pomožna sredstva
- Usnjarska pomožna sredstva
- Surovine in detergente za šampone
- Sredstva za hlajenje pri obdelavi kovin
- Lepilo za čevljarsko industrijo
- Etoksilirane proizvode

Tema dvema ni treba namensko varčevati — hišo že imata!

Toda ljudje ne nosijo hiš na hrbtu — in če si jo boste hoteli postaviti, ZAČNITE NAMENSKO VARČEVATI pri

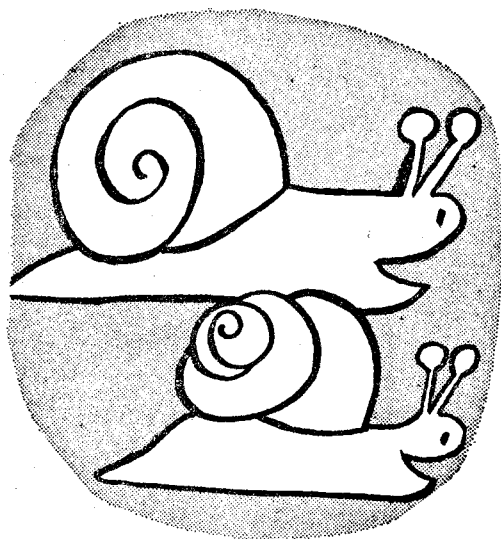
DOLENJSKI BANKI IN HRANILNICI

V NOVEM MESTU

ali pri njenih poslovnih enotah — V KRŠKEM, METLIKI IN TREBNJEM!

Hranilno knjižico DBH lahko dobite pri

VSEH POŠTAH V OBČINAH NOVO MESTO, KRŠKO, METLIKA IN TREBNJE!

Spomini partizanskega zdravnika

Tovariš dr. Mirko Černič je bil zdravnik v Metliki. Ven ni smel, kakor iz okoliških krajev ni mogel nihče v Metliko. Smel sicer je, ali hoje v Metliko nihče ni tvegati, ker so bili na blokih razen laških vojakov tudi belogardisti, ki so domačine dobro poznali. Kogar pa so partizani poslali v Metliko, je moral biti pri belih dobro zapisan, da si je sploh upal mednje; v mesto je šel s partizansko prepustnico, ki pa jo je pred blokom zaradi varnosti ob morebitni temeljiti telesni preiskavi do povratka skrli v grm.

Torej tako, kot se bere v tisti basni o bolnem levu in lisici, ki je na levoavo prilizljeno vabilo odvrnila: »Ne, ne grem naprej, ker vidim vse sledi k tebi, nazaj pa ne bene.«

Po laški kapitulaciji je bil dr. Černič vključen v novoustanovljeno 15. brigado, kjer je bil skrajni član kulturniške skupine, po premostitvi dr. Valentiniča pa je postal brigadni zdravnik.

Nošenje ranjencev je bila prava epopeja. To vedo in razumejo le tisti, ki so nosili ali so jih nosili.

Nekoč je Rado Pehaček nagovoril nosače protovojne približno takole: »Tovariši in tovarišice! Ranjence boste nosili. Zavedajte se, da bi vas ranjenci raje nosili, kot bili nošeni!« Nikdar ni bila izrečena ne trpka beseda ne kletvica; stokanja ranjencev ni bilo slišati.

Takole pripoveduje zdravnik dr. Mirko Černič o svojem delu v Petnjasti:

Po kapitulaciji Italije sem hodil vsako jutro iz Metlike na Suhor pregledovat partizane, ki so se javili na zdravniški pregled. Vračati se nisem mogel takoj, ker me je oblegala množica ljudi, potrebnih zdravniškega pregleda, zdravljenja in nege. Ze poldrugo leto niso vaščani mogli v Metliko, ker bi jih Lah ali belogardisti poslali v internacijo ali pa vtaknili v ječo. Občasni zdravniški obiski samo večjih partizanskih enot pa so bili redki.

Hodil in vozil sem se po Beli krajini, kot da je konec vojne. Hrane je bilo v izobilju — govorim namreč za čas po laški kapitulaciji. Na Suhorju smo zajemali laški vermet z menaškami iz stolitrskih sodov. Riža in makaronov pa smo bili presiti. Vendar je bil čas miru in izobilja bore kratke.

Nekoga oktobrskega dne — okrog poldneva je bilo — mi je vsa razburjena pritela naproti starejša ženica in zakričala, da so nemški tanki pred Metliko. Komendant mesta, ki je bil tudi na cesti, je prav strogo oštel ženico, češ da ni nobenih Nemcev v bližini.

Ni trajalo dolgo, ko se je razlegel dolg rafal — in prve žrtve neopreznosti so padle.

V poslednjem trenutku sem se umaknil iz Metlike proti Gorjancem.

Po tamkajšnjih vaseh so se zbirale enote Petnajste ali Belokranjske ter 13. proletarske brigade in številni begunci. Bili smo obkoljeni. Na vseh glavnih cestah so patrolirali nemški tanki. Drugi dan smo formirali kolono, da je prenašala več kot 200 težkih ranjencev iz slovenskih partizanskih bolnišnic v Zumberku. Po štirje smo nosili enega ranjenca na nosilih. Kolona se je vila po nepoznanem terenu ponoči in veče deli kar povprek; poti se nismo držali. Bilo je hladno jesensko vreme. Zaradi varnosti so bile razdalje med posameznimi nosili tako velike, da se med seboj nismo niti videli niti slišali. Na mestih, kjer bi mogli zaleti, je v grmu skrit partizan povedal smer. Ponekod smo se z nosili spuščali v strme globeli in se iz njih spet strmo

vzpenjali v nasprotni breg. Pravi čudež je bil, kako so se ranjenci obdržali na nosilih. Ne vem, komu je bilo težje: ali ranjencem, ki jim je stresanje povzročalo bolečine v ranah, ali nam, ki smo od nosil imeli odrti ramena. Nobeno podstavljanje ni zaleglo. Odrine so nas pekle, bili smo »zbiti ko turške fane«, kakor ponekod pravijo. Do onemoglosti sem bil utrjen. Spominjam se, da sem na nekem grebenu videl, kako se v vetru zibljejo na veje obešeni okostnjaki. Tak privid sem imel... Kolena so klecala in čedalje bolj sem se spotikal... Vedel sem, da bom omahnil... Pogrezal sem se v apatijo, a vendarle sem se dojel pritajen šepet: »Zdravnik, naprej!«

Prinesli so partizana, ki se je opekel, ko je reševal otroke iz ognja. Izmaličen je ležal na nosilih ogromen, močan partizan. Obraz in roke so bile v mehurjih in kožnih krpah. Oči ni mogel odpreti. Sluznice nosa in ust niso bile — na srečo — opečene. Lahko je dihal in pil vodo. Imel sem nekaj škaten specialnih zavojev za opekline, ki so jih borec Petnajste zaplenil v bojih z Nemci. Pokril sem opečene

vrnili osvobajati Metliko in Belo krajino, a točnih vesti vendarle nismo vedeli. Na povratku preko ceste smo hiteli, zakaj daniho se je in bi nas lahko vsak hip presenetili sovražnikovi tanki.

Pozimi 1943-44 je Belokranjska brigada rušila železniško progo Grosuplje-Kočevje. Stab brigade je bil nekaj časa pri Sv. Gregorju, vasi med Sodražico in Ribnico. V eni izmed hiš je bila brigadna ambulanta. Imeli smo tudi instrumente za zdravljenje zob. Naš dentist Vinko Horvat iz Kostanjevice je imel posla čez glavo. Ves sanitetni material smo spakirali v specialne kovčke, tvorili pa sta jih dve muhi, tretja mula pa je prenašala bencinske sode za parenje ušvih oblek in perila. Za mule in tovor je vestno skrbel šentjernejski »Kapak«. Ta pridevek smo mu dali, ker je to besedico vselej rabil za pritrjevanje, kadar smo ga kaj vprašali.

Od kapitulacije Italije je minilo že nekaj mesecev. Zaloga sanitetnega materiala je pričela kopneti, saj smo zdravniško pomoč nudili tudi prebivalstvu. Kamor je prišla

sva se lepo poslovala in lačna zavračala v gostilno. Gospodinja je pripravljala klobase in kisle zelje. Kar silne so se nama cedile ob misli na okusno večerjo. Gospodinja je pogrinjala mizo s prtom, razpostavila krožnike — midva sva se grela ob štedilniku in uživala slasten vonj — tedaj pa se zasliši ropot motorjev na cesti, čemur je sledilo razbijanje po vežnih vratih. Krčmarica je prebledela in šepnila: »Beži, Nemci!« Ni nama bilo treba dvakrat reči. Pognala sva se skozi okno na vrt, preskočila plot in se znašla na pustih njivah. Tema pa ko v rogu! Kasno ponoči sva pritavala nazaj k Sv. Gregorju lačna in utrjena, klobase in zelje pa so pospravili Nemci.

Nekoga večera je prišel pome kurir. V štabu me je čakal tovariš Franci Kočevar iz 15. divizije in mi naročil, naj takoj krenem na Ilovo goro k enemu naših bataljonov, češ da je med vaščani precej bolnikov z visoko temperaturo, zaradi česar se v štabu boje kake epidemije.

S kurirjem sva krenila na pot. Bila je krasna zimsko noč, tih in brez vetra. Pogled na pokrajino, pokrito s snegom in obijano z mesečino, je bil čudovit. Prijetno je bilo hoditi po zgaženem snegu. Kurir, mlad fant, je dobro grabil pot in ves čas sva molčala. Oprezna sva morala biti, ker bi povsod lahko našli sovražnikovo zasedo ali patrolo.

Spustila sva se na cesto, ki vodi proti Velikim Laščam in obšla Velike Poljane. Vas je bila razsvetljena in razločno sva slišala nemško govorico. Zavila sva v hrib in na drugi strani v dolino do kurirske terenske zveze (TV). Tu se je končala pot za mojega spremljevalca. Od tu dalje naj bi me spremljal drug kurir. A nihče ni bil voljan vstati. Trudni so bili in mladi, mladi pa radi spijo... Zasmililo so se mi, pa sem sam nadaljeval pot na Ilovo goro. Ni se še delal dan, ko sem potkal na neko okno v Zdenekovi vasi. Nekajkrat sem moral krepko krotkati, da se je odprlo. Medtem so že jeli lajati psi po vasi in potem po celi dolini. Zbal sem se, da me bo lajež izdal. Skozi okno je pekukala stara ženica in me pričela rotiti, naj za božjo voljo zapustim vas, ker jo bodo Nemci prav gotovo zažgali, če me dobe. Komaj sem jo pomiril in naprosil, da mi je pokazala pot na Ilovo goro, in gor sem prišel za dva dneva. Ta dan smo zastopali čakali kurirja. Drugi dan smo izvedeli, da je sovražnik zalotil med spanjem.

Prvo srečanje z Ilovo goro ni napravilo nimate dobrega vtisa... Vaške poti so bile blatne, hiše temne in umazane, vaščani čemerni in molčeči. Vojna jim ni prizanekla.

ti. Njegovi obveščevalci so se pomeshali med kmete na polju, pašnikih in gozdovih ter prek malih radijskih oddajnikov obveščali postojanke o naših položajih in premikih. Zato smo morali biti stalno na pohodu. O mraku smo se šele ustavljali v vaseh, toda jutro nas ni več našlo v njih!

Poleti 1944. leta sta se dve brigadi 15. divizije — Gubčeva in Belokranjska — približali Grosupljemu in Višnji gori, da bi napadli in razbili sovražnikove kolone, ki so vpadale na osvobojeno ozemlje.

Neoperativni deli obeh brigad, kuhinje in ambulant, so se zbrali na hribu nad Ilovo goro. Na majhni jasi se je stiskalo nekaj mul, natočenih s kotli, sanitetnim materialom in pisalnimi stroji, poleg njih pa kuharji, konjevodci in bolničarke. Vsi so nosili puške, toda izkušeni borci le niso bili. Tovarišu Vanji Grozniku, komisarju enega izmed bataljonov Belokranjske, je bila zaupana komanda nad temi deli obeh brigad. Vanja je pravkar izbiral ljudi za straže in patrole, ko nas je iznenadil strojni rafal. Prizor, ki je sledil, je bil grotesken. Mule so se spustile v divji dir po hribu navzdol. Konjevodci so jih poskušali zadržati, toda zaman. Nekateri so kar plaval po zraku, držeč se za ude. Kotli so odpadali in med kotaljenjem strahovito ropotali. Trušče pa taki Truma živali in ljudi je bila podobna plaz, ki dere z višave v dolino. Nekaj časa

je trajal ta prizor. Gledali smo in se na ves glas smejali.

Vanja je vrnil rafal v smer, kjer je bil skrit sovražnik, ščitil je naš umik. Kmalu je pričelo streljati v nasprotno stran. Zasi smo med dva sovražna ognja. Ko sem v dolini živ in zdrav zavil v gozd, sem našel na ranjenega kuharja. Zadet v trebuh je bilo stokal. Kam z njim, ko je bil težak možakar. Se dvigniti ga nisem mogel, kaj šele, da bi ga nesel! Od naših pa nikjer nikogar! Položaj je bil zelo resen, ker nam je bil sovražnik za petami. Pomislil sem, da sva oba izgubljena. Ko sem se oziral po nemogoči rešitvi, sem zagledal rešilno skalo. Z veliko muko in glasnim stokanjem sva se vendarle zavlekla za njo. Bil pa je tudi že skrajni čas! Iz najinega skrivališča sem zagledal zelene uniforme nemških vojakov s psi na povodcih. Prej sem se bal, da naju bo ranjenec s svojim neprestanim stokanjem izdal, zdaj pa sem bil prepričan, da naju bodo izvovali psi. Rešili so naju razmetani nahrbtniki in pomečkani kotli, ki so z nama vred pristali v dolini. Psi so vohali in trgali nahrbtnike, medtem pa so operativne enote obeh brigad izvršile protudarec, prepodile Nemce — in bila sva rešena.

DR. MIRKO ČERNIČ,
podpolkovnik,
docent vojne medicinske
akademije Beograd

površine in kolona se je povečala za enega ranjenca.

Podnevi smo ob povečani nevarnosti mirovali skriti v gozdu. Čaj, sladkor, suho sadje — kar smo nosili s seboj — je bilo rezervirano za ranjence. Drugi smo se hranili s šipkom, ki smo ga obirali z grmovja, bolj srečni pa so pekli iz zemlje izbrskani krompir. Kljub opreznosti nas je sovražnik odkril in nas pričel obstreljevati s topovi, da se je število ranjencev zopet povečalo.

Drugo noč našega pohoda smo se zaustavili v neki vasi. Bilo je tiho, hiše zaprte, nikjer luči, kot da v vasi ni žive duše. Po dolgem pritajevanju smo začeli glas željati, komandanta 13. proletarske brigade. Iste noči smo proti jutru krenili dalje in se v temi prečkali staro, trdno cesto »luizijano«, nedaleč od močne sovražne postojanke Jastrebarske. V daljavi smo videli, kako migotajo luči v Zagrebu. Na drugi strani ceste in proge so čakali vozovi. Nanje smo naložili ranjence.

Tako smo prenesli na varno več kot 200 težkih ranjencev prav pred nosom sovražnika. 13. proletarska je nadaljevala pot v Bosno, naša Petnajsta ali Belokranjska pa se je

brigada, se je hitro izvedelo, da je prišel tudi zdravnik v vas, in kmalu smo imeli polno bolnikov.

Nekoga dne sva se s tovarišem Vinkom Horvatom napotila v Ribnico k dr. Oražmu, o katerem sva izvedela, da po razpoložljivih mož-

nostih rad pomaga partizanom s sanitetnim materialom. Zavedala sva se, da morava biti na vso moč opreznata, ker so Ribnico kontrolirale tako naše kot sovražnikove patrole. V mraku sva se približala Ribnici in ko sva se prepričala, da ni ne duha ne sluha o sovražniku, sva krenila skozi mesto naravnost v zdravnikovo hišo. Bila sva lepo sprejeta. Tudi sanitetnega materiala sva dobila za prvo roko. Potlej

Okoli Ilove gore so stalno divjale borbe, v vasi so se izmenjavale razne vojske. Pregledal sem bolnike med partizani in vaščani ter dogljal, da bolehalo za vnetjem dihalnih organov, a nalezljivih bolezni ni bilo. Obkrožena s cestami in železniško progo je Ilova gora bila zelo prikladna za presenečenja. Sovražnik je z udarnimi enotami vdiral iz Grosuplje, Višnje gore ali iz Sušice in nas poskušal iznenadi-

PRAVNA POSVETOVALNICA

V odgovorih na pravna vprašanja, pa tudi sicer večkrat berete o upravnih sporih. Znano vam je, da nekateri prav v invalidskih zadevah uspejo v upravnem sporu. Zato bi radi vedeli, kaj je pravzaprav to upravni spor, kdaj je ta možen in kaj je mogoče z njim doseči.

Naj vam samo na kratko pojasnimo bistvene značilnosti upravnega spora, kaj to pravzaprav je in kdaj je možen.

Upravni spor predstavlja neko garancijo zakonitosti upravnih odločb. V upravnih sporih zato odločajo sodišča o zakonitosti aktov, s katerimi državni organi odločajo o pravicah in obveznostih državljanov. Upravni spor imajo pravico vložiti posamezniki, pa tudi pravne osebe, ki menijo, da jim je z upravnim aktom kršena kaka pravica. Seveda je upravni spor mogoč le zoper upravni akt, torej zoper

odločbo državnega organa ali druge organizacije, ki v okviru javnih pooblastil odloča o kake pravici ali obveznosti. Zato se sme upravni spor sprožiti šele potem, ko je upravni postopek zaključen z dokončno odločbo. Izpodbija se upravni

akt, izdan na drugi stopnji. V upravnem sporu se sme izpodbijati upravni akt nekega organa, češ da ga je izdal nepristojni organ ali da je bil zakon kršen, oziroma nepravilno uporabljen. Lahko pa se izpodbija tudi pravilnost postopka.

Upravni spor se začne s tožbo, v kateri nastopa kot tožena stranka državni organ, katerega akt se izpodbija. Za reševanje tožb v upravnih sporih so pristojna vrhovna sodi-

šča. Zvezno vrhovno sodišče takrat, kadar je tožba naperjena zoper akte zveznih organov, republiška vrhovna sodišča pa takrat, kadar se izpodbija upravni akti drugih organov. Potrebno je torej vložiti tožbo pri Vrhovnem sodišču, da se upravni spor začne. Določeno je tudi rok za vložitev te tožbe. Ta pa ne sme znašati več kot trideset dni, odkar je bila v upravnem postopku izdana drugostopna odločba.

Možno je tako tožbo vložiti na zapisnik pri Vrhovnem sodišču, lahko pa tudi pri vsakem drugem sodišču.

Postopek teče pri Vrhovnem sodišču brez navzočnosti strank, na seji, izjemoma pa tudi na javni obravnavi.

Odloča senat na podlagi okoliščin, ugotovljenih v upravnem postopku. Vrhovno sodišče izda odločbo, s katero lahko razveljavi izpodbijani upravni akt, lahko pa odloči tudi samo, če dopušča to na-

rava stvari. Sicer pa sodišče tožbo kot neutemeljeno zavrne. Zoper odločbo republiškega vrhovnega sodišča je možna tudi pritožba, vendar samo v primeru, če je ta izrecno dopuščena. Rok za pritožbo znaša 15 dni.

Zakon o upravnih sporih tudi določa postopek v primeru, če sodišče s svojo odločbo razveljavi upravni akt in vrne zadevo upravnemu organu. Če ta potem izda novo odločbo, ki je nasprotna pravnemu mnenju Vrhovnega sodišča, pa vložiti tožnik novo tožbo, odloči Vrhovno sodišče samo. Prav tako sme stranka zahtevati, da odloči o stvari Vrhovno sodišče, če je to razveljavilo odločbo upravnega organa, ta pa v 30 dneh ne izda nove odločbe kljub ponovni izrecni zahtevi stranke.

Če torej kratko strnemo to pojasnilo, potem je treba vedeti, da pomeni upravni spor tožbo na Vrhovno sodišče, s katero se izpodbija veljavnost odločbe nekega upravnega organa (občine, sekretariata, zavoda za socialno zavarovanje itd.).

TOVARNA KOVANH IZDELKOV

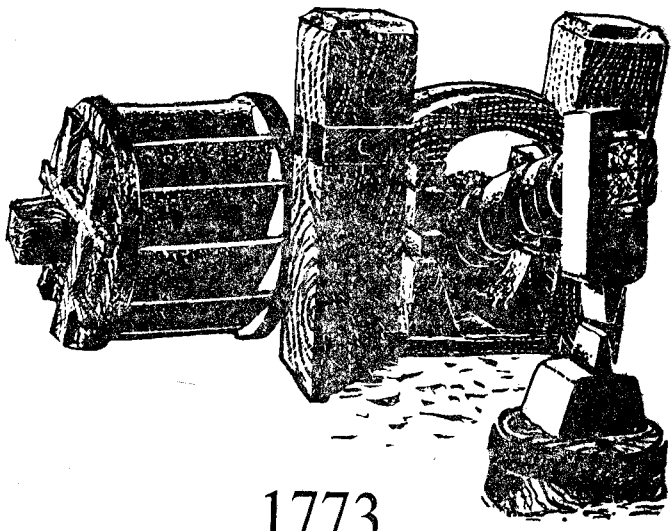
FECRO

SLOVENJ GRADEC

PROIZVAJA:

- Rje prosto visoko polirano klavniško transportno in razsekalo opremo
- Fecro cromove krogle in cilpepe za cementno industrijo in rudarstvo
- prosto kovane odkovke in obročke za krogične, drsne ležaje in sedišča ventilov iz visoko legiranih, legiranih in ogljikovih jekel
- Matricirane odkovke, usadne vijake za oklopne plošče drobilnih mlinov.
- Poljedelsko orodje, kose in motike.

1773

Na spomenike nikar ne pozabimo!

V eni lanskih števil »TV 15« smo pisali o spominskem obeležju nad Mostami pri Zirovnici na Gorenjskem. Ob cesti, ki vodi iz Most proti Završnici, kjer se odcepi pot proti Valvasorjevemu domu pod Stolom, so Nemci leta 1944 zverinsko pobili tri ujetke borce NOB. Spominska plošča je pritrjena na veliko skalo, ki leži tik pod cesto. Vendar je obeležje videti le, če zanj že vemo. Nepoučeni mimoidoči ga ne opazi, ker ga zakriva gosti grmovje, ki je tu dokaj visoko. Res izgleda tako, kot je nekdo dejal, da ga skrivamo. Težko je razumeti, da ni nikogar, ki bi poskrbel, da bi prišlo to obeležje do svoje veljave. Le malo dobre volje bi bilo treba, da bi visoko grmovje posekali in stezo, ki vodi do tja, posuli s peskom.

Ko smo po vojni postavljali spomenike in spominska obeležja našim padlim borcem in žrtvam fašističnega nasilja, smo brez dvoma prevzeli nase tudi dolžnost, da zanje skrbimo in jih tudi čuvamo našim potomcem. Ni spominsko obeležje samo sebi namen, pač pa je to del naše zgodovine in to mora biti dostopno in vidno nam vsem. Zanimivo bi bilo vedeti, če se je kdo od učencev in učiteljev osemletke s Koroške Bele, ki so bili zbrani ob Završnici dne 28. septembra, ustavil ob tem spomeniku, če so ga sploh opazili, ker je tako skrit. Se več ljudi bo šlo po tej cesti, ko bo končana izgradnja od Most do Valvasorjevega doma pod Stolom in verjetno se bo marsikdo tu ustavil in položil nekaj cvetlic pred spomenik, če da bo seveda mogel opaziti.

Ko bo nova cesta dograjena, se bo močno približala kraju pod Zirovniško planino pod Stolum, kjer so Nemci prenesli ter pobili 5 kurirjev. Tudi tu je postavljeno spominsko obeležje, a doslej so to mimo šli le redki ljudje. Gotovo ne bodo redki, ki se bodo ob tem spomeniku ustavili, seveda, če ga bodo opazili, ko se bodo peljali z avtomobilom tod mimo. Treba bo posekati nekaj grmičevja in

morda postaviti ob cesti opozorilo, kje je to spominsko obeležje, saj je le malo stran od nove ceste.

Večkrat beremo in slišimo, kako so nekateri spomeniki, spominska obeležja in spominske plošče skrbno negovani, kako jih ob različnih praznikih šolski otroci, sorodniki, ZB NOV in drugi okrasijo s cvetjem in tam prižgejo svečke. Tudi spomeniki v oddaljenih krajih so naši in nanje ne bi smeli pozabljati.

sš

Spoštovana tovarišica Milena!

Pišem vam prvič in verjetno tudi prva iz našega kraja. Redno prebiram vašo rubriko in vseh mi je. Tudi moji starši so sodelovali v NOB in mi velikokrat pripovedujejo o dogodkih iz vojnih dni. Sklenila sem, da vam opišem pokol v Cerknem. Ne vem, če bo sestavek objavljen, če pa bo, vam obljubljam, da bom še kaj napisala. Pošiljam vam tudi pesmico in prosila bi vas, da sporočite vsaj to, če je »dobra« in kako naj ji dam naslov.

Pozdravljeni!

MARIJA MIKLAČIČ,
Idrija, Vojkova 9

Nagrajen prispevek v 40. številki »TV 15«: ANICA TAVČAR, CERKNO
KRUH V PEČI, »PETELIN« V DIMNIKU

DAN PIONIRJEV

Za dan pionirjev smo šli gojenci Zavoda za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani na izlet. Vendar to ni bil samo izlet. V Sentiču pri Stični so nas pričakali tamkajšnji pionirji, da bi skupaj s nami počastili spomin Antona Zadela, slepega borca — aktivista, čigar ime nosi naš pionirski odred.

Njegovo ime me je spremljalo vsa dolga leta mojega šolanja v nižjih razredih osemletke. Postalo je del mene. Toda šele takrat sem ga — čeprav že davno mrtvega — dodobra spoznala. Pred menoj je stala majhna bela hiša, kjer je živel v svojih srečnih pa tudi težavnih časih, dihal sem svež zrak in občutila vso lepoto jesenske pokrajine. Bil je napol slep in se ni mogel priključiti partizanom v gozdovih. To pa ga ni oviralo, da jim ne bi pomagal kjerkoli in kakorkoli je mogel.

Po krajšem programu, ki smo ga izvedli njemu v spomin, smo se odpeljali na hrib, kjer so Italijani leta 1942 v opomin ljudem ustrelili šest talcev. Antona Zadela — čeprav slepega — pa niso mogli ukloniti. Šele smrt je prekinila njegovo delo za narodnoosvobodilni boj.

ANICA PLEMELJ,
Zavod za slepo in slabovidno
mladino v Ljubljani

Odkritje doprsnega kipa Janka Premrla-Vojka

Obiskujem osnovno šolo v Kopru, ki nosi ime narodnega heroja Janka Premrla-Vojka, čigar 25-letnico smrti praznujemo letos.

Kakor vsi pionirji naše šole sem tudi jaz nestrno pričakovala dan, ko bo naša šola dobila Vojkov spomenik. Na to praznovanje, ki je bilo 28. septembra, smo se vsi skrbno pripravljali.

Doprsni kip Janka Premrla-Vojka je izdelal akademski kipar Jože Pohlen. Upodobil ga je po fotografijah. Umetnik si je zamislil tudi okoliščine spomenika. Posadili so deset cipres, ki predstavljajo Vojkove soborce — Vojkov vod. Bili so mu vedno zvesti in so ga spremljali povsod, v bojih in tudi na zadnji poti. Deset cipres — deset borcev se vedno stoji ob strani junaka — velikega sinu Primorske.

Mojemu sošolcu in meni je pionirski odred ob odkritju spomenika zaupal častno nalogo: položila naj bi venec in stala na častni straži. Na to

sva bila zelo ponosna in sva nestrno čakala na ta dan.

Končno je napolnila sobota in z njo veliko praznovanje pred našo šolo. Kip je odkril predsednik ZB NOV Koper Rado Pišot. Zaigrala je godba na pihala, množica na trgu je zaploskala. Nato smo stopili na oder tovarišica ravnateljica in midva z vencem. Ko sem zagledala tolikšno množico, sem od bojazni skoraj zardela. Kmalu pa sem se opogumila in v imenu pionirskega odreda Janka Premrla-Vojka mirno in dostojanstveno sprejela v varstvo spomenik. Obkljubila sem, da ga bomo skrbno čuvali, saj nas bo spominjal na junaka, ki se je boril za našo svobodo. Položila sva še venec, nato sva kot častna straža stala ob spomeniku do konca praznovanja. Predstavljala sem si, da stojim ob Vojku kot borka iz njegovega voda.

Vojkova oče in mati sta sedela v prvi vrsti. Ob misli na sina so se jim orosile oči. Ob pogledu nanju me je nekaj

Draga Marija!

Težko mi je, da tvojega prispevka ne morem objaviti. Razložila ti bom, zakaj. In pričana sem, da se zaradi tega ne boš hudovala in da tistega »...če pa bo, vam obljubljam, da bom še kaj napisala« le nisi mislila tako resno.

Pri spominih, zapisanih po pripovedovanju staršev, ki mi jih pošiljajo moji mladi sedelci, opažam največ netočnih podatkov. Včasih mi uspe, da spis lahko popravim oziroma dopolnim. Če pa je teh netočnosti le preveč in bi s popravljanjem ostalo od avtorjevih misli bore malo, je pa boljše, da zapisanega ne objavim. Tako je bilo tudi pri tvojem prispevku, ki je sicer dobro napisan, žal pa ga spremlja vse preveč netočnih podatkov... Ne zameri! Pesmico pa bom objavila v eni prihodnjih

številki Kotička za mladi rod, seveda nekoliko popravljen. Pozdravi! MILENA

V ZAGATI

BILO JE NEKO POPOLDNE SPOMLADI LETA 1943. MOJA MAMICA SE JE S STARŠI VRNILA S KRANJSKEGA POLJA, KJER SO SADILI KROMPIR. BILI SO UTRUJENI, ZATO SO HOTELI POHITETI SE Z DELOM V HLEVU IN ODITI CIMPREG POCIVAT. STARA MAMA JE ZACELA MOLSTI, MAMICA PA JE KRMILA PRAŠICE. NENADOMA JE STOPIL V HLEV PARTIZAN. PRIŠEL JE PO HRANO ZASE IN

ZA SVOJE TOVARIŠE. BIL JE ZE STAR ZNANEC. ZATO MU JE STARA MAMA REKLA, NAJ MALO POKAČA, DA Z MAMICO KONCATA DELO, POTEM PA MU BO NALOŽILA V NAHRBNIK HRANO IN DRUGE STVARI, ZA KATERE SO SE DOMENILI PRI NJEGOVEM ZADNEM OBISKU. NI SE SE DODOBRA ODDAHNIL, KO ZASLIŠU NA DVORIŠČU GOVORJENJE NEMSKIH POLICISTOV. PRIŠLI SO JIH OPOZORIT, DA IMAJO V HLEVU SLABO ZATEMNITEV. BILI SO ZE PRI VRATIH IN BEG JE BIL NEMOGOC. V ZADNEM HIPU JE MAMICA POGRABILA NARAMNI KOŠ IN PODENJ SKRILA PARTIZANA. SEDLA JE NA KOŠ IN NA NJEM SEDELA SKORAJ ENO URO, DOKLER NISO NEMCI ODSLI. TAKO JE RESILA PARTIZANA GO TOVE SMRTI, SEBE IN STARŠE PA HUDIH POSLEDIC.

MARJETA VIDIC,
Osnovna šola Naklo

NIKOLI NE BOM POZABILA

Pretresla me je novica, da so čete Varšavskega pakta vkorakale v majhno državo Češkoslovaško. Hudo mi je bilo in jokala sem. Prijateljem Cehom in Slovacom, ki so se mudili v naši domovini, smo nudili takojšnjo pomoč. Ko so se končala pogajanja, so se pričeli vračati domov. Poslavljalji so se s solzami v očeh: »Na svidenje, dragi prijatelji in hvala vam!«

Skrbno sem zasledovala po časopisu, radiu in televiziji razvoj dogodkov na Češkoslovaškem. Razprave o tem so se pomirile in razmere se normalizirajo. Jaz pa ne bom nikoli pozabila ene prvih žrtev teh strašnih dni, štirinajstletne deklice...

MARJETA KOKALJ,
osnovna šola Prule v Ljubljani

MEDNARODNO SODELOVANJE BIVŠIH BORCEV

Obisk pakistanskih borcev

Na povabilo zveznega odbora ZB NOV Jugoslavije je bila prejšnji teden pri nas na obisku delegacija Združenja bivših vojaških oseb Pakistana. Delegacija, v kateri sta bila generalmajor S.G.M.M. Perzada in polkovnik Hašam Ali Kan, sekretar in predstavnik pakistanskega združenja v Svetovni federaciji bivših borcev (FMAC), je obiskala Beograd, Novi Sad, Sarajevo, Kumrovec in Zagreb. V pogovorih s predstavniki naših organizacij borcev so izmenjali mnenja o vlogi organizacij borcev za mir, enakopravno mednarodno sodelovanje, kakor tudi o pospeševanju in nadaljnjem razvoju medsebojnega prijateljskega sodelovanja.

PIŠE:
ANA KUCELJ

JANEZOVA ČETA
RIŠE:
J. RAVNIK

34. Dobro uro po tem spopadu se je zaslilo iz vojašnice streljanje, v nebo so švigale rdeče rakete. Kmalu se je proti Strmci pomikala dolga kolona vojaških kamionov, ki so bili polni do zob oroženih fašistov. Ustavili so se pri prvih hišah, nato pa so začeli metati zažigalne bombe na strehe hiš, hlevov, skednjev in kozolcev. Ognjeni zubili so se dvignili daleč proti jasnemu nebu in veter je odnašal šope goreče slame daleč naokrog. Oficirji so ukazali vojakom, naj priženejo pred gostilno vse moške, stare nad petnajst let. Vsi so morali držati roke kvišku in molčati.

35. Italijanski polkovnik je spraševal, kam je ušel drugi partizan in kam so skrili mrtvega. Moški, ki o tem zares niso nič vedeli, so samo odkimavali. To je Mussolinijeve vojske razjezilo in ukazali so, naj Strmčani v vrsti z dvignjenimi rokami odkorakajo do vojašnice. Spremljali so jih vojaki s pripravljenimi puškami. V vojašnici so jih obdržali čez noč, drugi dan pa so jih izpustili, obdržali so le tri dvajsetletne fante. Te so še isti dan ustrelili in pokopali za gričem blizu vojašnice. Svojem so sporočili, da so jih poslali na delo v Italijo, ker je tu prenevarno zanje.

36. Strmške ženske so jokale in pobirale ostanke posteljnine in obleke po pogorišču. Tudi Vrhovščani, Završčani in Lepohribci so bili v strahu za svoje domove. Iz hiš so začeli nositi najpotrebnejše stvari v bližnji gozd. Nad vasjo je vsak dan krožila štorklja in ljudje so si pripravljali zaklonišča. Mlinarjev France iz Strmca, ki je pred vojno služil vojaški rok pri kraljevi gardi, je opozarjal, naj nihče ne govori glasno, češ da letalo lovi glasove. Brezarčki mu niso verjeli, toda hiteli so nositi iz bajte borno imetje.

Naočniki ali nekaj, kar je bilo naočnikom podobno, so bili v rabi že v starem veku. To potrjujejo izkopanine, najdene blizu Smirne v Turčiji. Vse kaže, da so v srednjem veku na to iznajdbo pozabili. Frater Giordano di Rivalto je rekel, ko je pridigal v cerkvi Santa Maria Novela v Firencah, tole: »Niti dvajset let ni preteklo od dneva, ko so iznašli naočnike, ki omogočajo človeku, da dobro vidi.« To je rekel 23. novembra 1306. Vse kaže, da so naočnike izdelovali v Toscani že okrog 1285. leta. Naočniki so bili v prvih desetletjih 14. stoletja pogosto omenjeni v raznih italijanskih in francoskih listinah. Znano je npr., da je neki florentinski škof, ki je umrl 1321. leta, imel naočnike in da so nekoga notarja, ki se je 1329. vračal iz Bibiene v Firence, oropali razbojniki ter mu poleg drugih predmetov ukradli tudi naočnike. Ze v tistih časih so imeli v Firencah

DOBRO JE, ČE VESTE

delavnice za naočnike. Neka taka delavnica je bila tudi v Benetkah že 1301. leta. Kot dozdavnega izumitelja naočnikov so omenjali Florentinca Slavino degli Armati, ki je živel še 7. maja 1333. leta.

Premikajoči se otoki. V Semešu, vasi na pobočju Kopanika, je jezero, znano po edinstvenem naravnem pojavu. V jezeru je nekaj manjših otokov, ki lahko »potujejo«. Domačini uporabljajo te otoke kot čolne, ko se vozijo po jezeru. Drugače se ti miniaturni otoki sploh ne razlikujejo od drugih otokov, za tuje pa so mikavna turistična privlačnost.

Tudi istrska mesta na zahodni obali so za turiste zelo vabljiva, zlasti še za tuje. V Poreču pride na leto okrog 84.000 tujih in 32.000 domačih turistov. Na drugem mestu je Portorož s približno 60.000 tujimi turisti na leto. Nato pride Pulj z 48.000 tujimi in 26.000 domačimi ter Koper z 32.000 tujimi in 31.000 domačimi turisti na leto.

Najvišji delujoči ognjenik na Zemlji je Kotopaksi v severozahodnem delu Južne Amerike, v Ekvadorju, na visokem planinskem območju Andov. Njegov vrh doseže 5898-metrsko nadmorsko višino. Kotopaksi je poslednjč bruhal 1904. leta, odlej pa navidezno miruje. Njegov ognjeniški stožec je pokrit s snegom in ledom, njegovo žrelo pa je na vrhu globoko 400 in široko 700 m.

Riba, imenovana žoga, ki jo je moč videti najpogosteje v tropskih morjih, živi tudi v Sredozemskem morju. Ta riba si, ko ji grozi nevarnost, napolni trebuh z zraku ali z vodo ter napravi iz sebe tako orjaško žival, da se je noben sovražnik ne upa lotiti.

99 % zemeljske skorje sestavlja samo osem kemičnih prvin: kisik, silicij, aluminij, železo, kalij, natrij, kalcij in magnezij.

Industrija plastičnih snovi skokovito narašča. Od 1950. leta (1.500.000 ton) do 1967. leta (17 milijonov ton) se je proizvodnja vsake leto tako rekoč podvojila. Se večji vzpon je zaznamovala industrija strojev za predelovanje plastičnih snovi, katere proizvodnja je v poslednjih petnajstih letih narasla kar tridesetkratno.

Peru (Južna Amerika) je v proizvodnji ribje moke prva država na svetu. 1965. leta je znašala perujska proizvodnja te moke 50 % celotne svetovne proizvodnje.

V perujskih vodah ulovijo petino celotnega svetovnega ulova rib. Izvoz rib iz Peruja doseže letno vrednost 200.000.000 dolarjev.

Največja evropska proizvajalka električnih gospodinskih aparatov je Italija, v svetovni proizvodnji pa so na prvem mestu ZDA.

Norveška je glavni in največji proizvajalec medicinskega ribjega olja na svetu. To olje pridobivajo iz jeter velikih morskih rib, v prvi vrsti iz jeter ribe Gadus morhua. To olje se uporablja že od prve polovice 19. stoletja kot izredno uspešno varovalno zdravilno sredstvo, ker vsebuje vitamin A (vitamin, ki pospešuje rast) in vitamin D (ki preprečuje rahlična obolenja). En gram olja vsebuje kar do 800 mednarodnih enot vitamina A in do 85 mednarodnih enot vitamina D, poleg tega pa še manjše količine joda, broma in fosfora.

Mihailo Marić: ZA KULISAMI EMIGRACIJE

KDO JE KDO V M.S.O.?

Mnogi so godrnjali, ker so se znašli v vojaški sukni, toda Boško Stojadinović se je puntal nalašč, da bi zvedel, kateri med mladinci obžalujejo prihod v M. S. O. Starejši emigranti so bili sicer mirni, ker se jim ni moglo nič zgoditi, pa vendar so se nekateri varovali takšnih špicljev. Ko sem se pogovarjal z Modom Jovanovićem (»striček Mode«) v njegovi vasi pri Aleksincu, mi je dejal:

»Vedel sem, kdo vohuni za šefe in Angleže. Tudi jaz sem se pazil pred Boškom, ki so mu rekli »nedicevec«, in nekega Zivote Aleksicia iz Trstenika, ki je bil na robu kot četnik...«

Nenad Petrović je bil dovolj previden, da ni nasedel emigrantskim provokatorjem: vedel se je kot »poprečen« emigrant, vendar pa se je čedalje huje zavedal druge nevarnosti.

Nemogoče je, da bi se povsem vživel v to okolje. Le tedaj, kadar ti pišem, čutim, da sem človek, kakršen sem, mi je pisal in mi predlagal, naj se marca 1966 dobiva v Münstru ali kakšnem bližnjem mestu.

Zalostno srečanje

Medtem je Petrović nekega dne sedel na vlak in se odpeljal iz Münstra na obisk k staremu emigrantu iz Niša Iliji Juciću, ki je živel v Nemčiji že od začetka druge svetovne vojne. Petrović se je hotel prečeti, ali mu bo kdo za petami.

Ko se je Petrović v Weteruhru sestal z Vujčićem in Mitrom Pejovićem, tudi starim emigrantom, v skromni sobi pri veliki tovarni, sta ga prijazno sprejela. Poslušala sta ga, ko je govoril o domovini. Nekako zakrnela sta v tujini, postarala sta se, vendar se nista mogla odlo-

čiti, da bi zapustila »politično emigracijo«. Zato pa sta vpraševala Petrovića, zakaj se ne vrne, dokler še ni prepozno.

Prav to je bila tista nevarnost, ki se je najbolj bal: da bi se prepuštil čustvom in povedal, kaj je v resnici. Komaj se je obvladal. Ko se je vračal v Münster, je bil spet previden, vendar je ugotovil, da ga ni nihče zasledoval.

To je bilo pred manevrskimi vajami britanskih enot z Bundeswehrom v okviru NATO. Tedaj je v Münster prišel vrhovni poveljnik enot M. S. O., v katerih so bili Jugoslavlani. Bil je visok, že nekoliko sivolas, po »rangu« pa je bil »super chief«. To je bil Vičentije Mićanović, nekdo oficir jugoslov »kega kraljevega letalstva. Okoli njega so se takoj zbrali podrejeni, med njimi ljotičevac Predrag Prica, ki je kot mlajši, bolj energičen in prizadeven spodnesel nekdanjega majorja Aleksandra Marinčevića, potem neki Korolija, znan po svoji surovosti z emigranti, ki niso pokazali

dovolj »politične« prepričljivosti. »Poveljstvo« je pregledalo ravno enoto, v kateri je bil Nenad Petrović. Zanimali so se bolj za pse kot za ljudi.

V »pasji enoti« je bilo 26 Jugoslovancev, med njimi šest nepismenih in polpismenih kmetov, emigrantov starega kova, ki so ostali v Nemčiji po koncu vojne. Sedem emigrantov je živelo v Nemčiji od leta 1945 dalje: nekdanji četniki, ljotičevci, ustaši, domobranci in belogardisti. Dva sta bila tako tako imenovana nova emigranta (od leta 1960 dalje) in eden izmed njih je prišel v Nemčijo naravnost iz jugoslovanskega zapora.

Vabilo na sestanek

Najmlajša med vsemi sta bila Miloš Gvozden, novosadski kurjač, in Nenad Petrović, »prostovoljni emigrant«.

Podobno so bile sestavljene tudi druge enote M. S. O.

Petrovića sem v pismu vprašal, ali je stopil v kakšno emigrantsko organizacijo. Končal

Nenad Petrović (levo) in Miloš Gvozden lani v Novem Sadu: ko sta se vrnila v domovino in obujala spomine na emigrantske čase

sem: »Prihajam, vendar si zapomni, da se ne strinjam. Ne bi se smel vrniti, dokler ne opraviš posla, kot sva se bila dogovorila.«

Tako sva se zmenila, da se priključim emigrantskemu gibanju in 22. marca sem dobil pismo: »Imam idealno priložnost. Pridi čimprej.«

Obotavljal sem se. Dotlej so bila vsa Petrovićeva pisma napisana odkrito, tokrat pa me je presenetil »zakrinkan« namig. Ves material, kar sem ga imel, sem pokazal starejšemu kolegu novinarju. Skomignil je z rameni in rekel:

»Ne vem, zakaj bi tvegali. Mar nimaš dovolj?«

Po drugi strani sem Petrovića poznal in sem mu zaupal.

Čez čas sem dobil novo pismo, ki se je končalo s stavkom:

»Pridi, brž ko dobiš brzojavko!«

Cez dva dni je že prišla brzojavka iz Münstra:

»ČAKAM TE V KÖLN NA ISTEM KRAJU STOP SANE«

Torej na železniški postaji »isto mesto«. »Sane«: »Neša« Petrović.

Odpotoval sem v Köln.

Negotovost

Ko sem odpotoval na sestanek z Nenadom Petrovićem, pravzaprav še pojma nisem imel o tistem, kar se je dogajalo z njim dva meseca. Lahko bi se zgodilo, da bi dolgo bivanje v Zirndorflagerju in v M. S. O. vplivalo na Petrovića, da bi se prilagodil emigrantom. Človek nikdar ne ve.

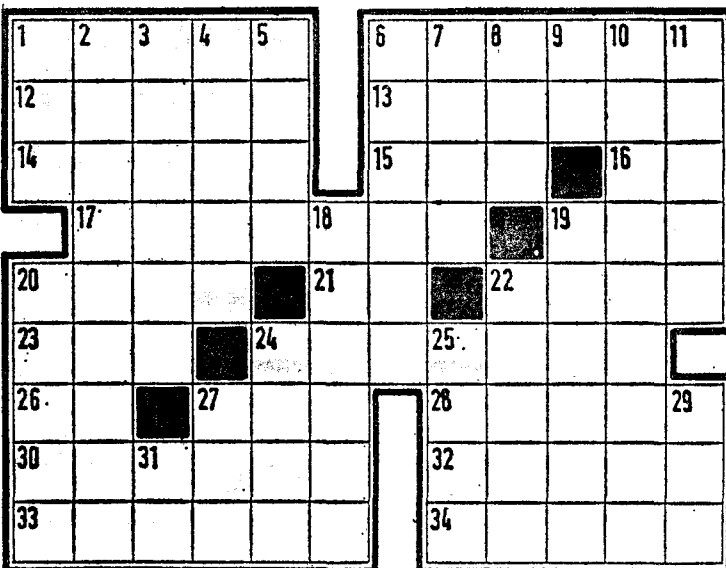
Iz zadnjih desetih pisem si nisem mogel ustvariti jasne slike o tem, kaj je storil Petrović, da bi vstopil v kako emigrantsko organizacijo. Bil sem radoveden in zaskrbljen, zakaj vedel sem, da emigrantske organizacije ne izbirajo sredstev, kadar »kupujejo duše«: ni jim mar ne izsiljevanj ne groženj ne ubojev. (Nadaljevanje prihodnjč)

KRIŽANKA

Vodravno:

1. nekdanji član britanske vojne misije v vrhovnem štabu NOV in POJ, ki se je udeležil slavnostne seje sabora ob 25-letnici ZAVNOHA (major William), 6. ruski skladatelj, imenovan za »očeta ruske muzike« (Mihail Ivanovič, 1804-1857), 12. roman Toneta Sveitine s tematiko NOB, 13. sodobni slov. pesnik (Janer), 14. rdeč drag kamen, 15. nekdanji turški velikaš, 16. italijanski spolnik, 17. podenje, 19. ime ameriške filmske igralkice Gardner, 20. dalmatinsko žensko ime, 21. nemški predlog, 22. opis, 23. ime mladega pianista Bertonecija, 24. delegatka »Kočevskega zbora« leta 1943, mati štirih padlih partizanov (Marija), 26. avtomobilska oznaka Reke, 27. bolezen žil, 28.

srbohrvatski izraz za reko Ren, 30. del parnega stroja (množ.), 32. ime francoskega filmskega igralka Delona, 33. pripadnik mongolskega naroda v SSSR ob dolnjem toku Volge, 34. domače žensko ime.

Navpično:

1. domač izraz za tisočaka, 2. »poselna dobrota«, katere smo bili deležni med drugo svetovno vojno s strani sovražnika, 3. novčenje mladencev za vojsko (množ.), 4. grška boginja vojne, stalna spremljevalka Aresa, 5. glavno mesto republike Jemen, 6. ljudski izraz za gozd, dosti se je uporabljal med vojno, ko so ljudje govorili »fantje so šli v...«, 7. položaji, 8. ime nemške pisateljice Seidel, 9. kem. znak za natrij, 10. kdor komu dela krivico, 11. zemljepisna knjiga, 12. zvonec, ki oznanja smrt, 13. grški filozof iz Nikodemije, njegovo najvažnejše

delo je »Aleksandrova vojna«, 20. partizansko ime narodnega heroja Alojza Kolmana, ki je bil strah in trepet Nemcev, 22. optični pripomoček za slabovidno, 24. pripadnik otočne države v Evropi, 25. značaj, 27. ime ameriške filmske igralkice Novak, 29. ime zagrebške pevke Stefek, 31. avtomobilska oznaka Nizozemske.

TRŽIŠKI INVALIDI NA IZLETU. — Komisija VVI pri ZZZNOV Tržič je za svoje člane priredila izlet v Metliko. Izletniki so obiskali metliški muzej ter tovarno »Beti«, kjer so jih prijazno sprejeli. Skoraj vse stroške so plačali invalidi sami. Tržičani si želijo še več tako prijetnih izletov.

Peti bataljon VDV so ustanovili v Pregarjih v Brkinih aprila 1944 iz štirih čet VOS. Najprej je bataljon deloval v Brkinih, ki jih dobro poznajo mnogi borci in aktivisti kot kraj, kjer je bilo prebivalstvo za partizane. Okupatorju se naših enot tam nikoli ni posrečilo presenetiti zaradi do-

tonjačeva in Vrbičeva dekleta so nam skupaj z drugimi zapela nekaj pesmi, ki jih je naučila peti Vida Kimovec.

Naslednji dan zjutraj smo zapustili Brkine. Vso pot je snežilo ali deževalo, imeli smo tudi nekaj manjših spopadov. Največje presenečenje pa smo doživeli globoko na osvoboje-

tudi mnogo bolj oprezni kot drugje.

Dne 2. januarja okoli 6. ure nas je bataljonski dežurni naglo prebudil, ker je zaslišal stražarjev klic »stoj« in strel iz puške. Vsi smo zgrabili orožje in stekli na položaj. Sovražnik je bil že sredi vasi! Kmalu je pokalo po vsej vasi in na vse strani. Bilo nas je le 75, vas pa velika in zato je nismo mogli ubraniti. Boj je bil vedno hujši. Mitraljezec Stane Grahor iz Ilirske Bistrice in njegov pomočnik sta se

IZ BRKINOV NA DOLENJSKO

bro organizirane obveščevalne službe.

V našem bataljonu je obveščevalno delo opravljal tovariš Janko Premrl iz Velikega Ubelskega. Bil je hraber borec in med nami zelo priljubljen. Žal je tik pred koncem vojne padel sovražniku v roke in od takrat dalje zanj nismo več slišali.

Sredi decembra 1944 je bil naš bataljon premeščen na Dolenjsko. Za pot, ki je trajala okoli 10 dni, nam je intendant Franco pripravil nekaj hrane. Vsem nam je bilo težko, ko smo odhajali, tako smo se navadili krajev in ljudi, posebno nam je bilo pri srcu Suhorje, kjer smo dlje časa taboreli v okolici vasi. Tudi Suhorci so se pod našo zaščito počutili bolj varne.

Pred odhodom so nam vaščani v znak hvalečnosti pripravili skromno proslavo. Ana-

nem ozemlju, v Črmošnjicah, kjer bi nas kmalu napadla neka brigada, misleč da smo Nemci. Imeli smo pač skoraj vsi nemške plašče, ki smo jih zaplenili. Pohod smo končali v Dolenjskih Toplicah, kjer je bil zbor brigade. Na njem nam je govoril tovariš Rok o nalogah, ki nas čakajo. Po govoru nam je podelil tudi prva odlikovanja.

Na staro leto pa je naš bataljon krenil proti Hinjam. Tja smo prispeli točno opolnoči, ki je dvanajst udarcev z zvonika oznanjalo, da se začelno leto 1945. Moram reči, da nam ljudje v tej vasi niso bili nič kaj naklonjeni, zato smo bili

tolkla zelo pogumno. Iz neke hiše sta sejala smrt med sovražnike. Na poziv, naj se vda, sta, ker sta obkoljena, sta odgovorila s strelji. Nemci so prišli do njih, ko sta bila že mrtva.

Po boju smo se zbrali na dogovorjenem kraju. Bili smo srečni, ker smo se spet sešli, le pri šteju smo se razžalostili. Deset nas je bilo manj... Deset naših tovarišev je za vedno ostalo na Hinjah. V nemalo zadoštenje pa nam je bilo, ko smo dobili pohvalo brigadnega štaba zaradi vztrajnega upiranja in ker smo zadali sovražniku hude izgube.

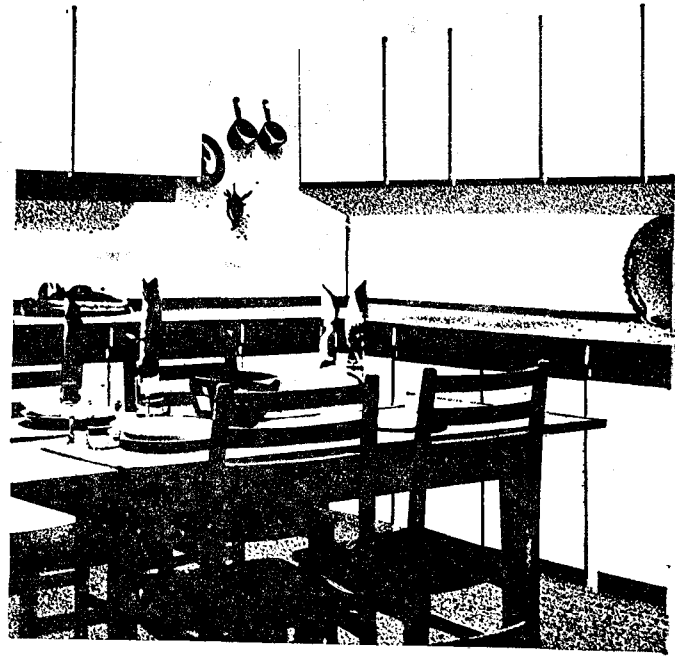
Mirko Silvar

BORCEM,

ki dobe stanovanja nudimo vso opremo na KREDIT do

1.000.000 SD

brez porokov in pologa

SLOVENIJALES